

Leto IV, št. 13. — Uredništvo ul. Monfort 3 - Trst

Trst 23. junija 1948.

Spedizione in abbon. postale II° gruppo Cena: 15 ML; 10 JL; 4 dL
TEKOCI RACUN ZA CONO A TRZASKEGA OZEMLJA: ZALOZNISTVO »PRIMORSKI DNEVNIK«, TRST 11-5374, ZA JUGOSLAVIJO PA: »PRIMORSKI DNEVNIK« - UPR., LJUBL. 6-90 601-19.

Delavci zahtevajo nove delovne pogodbe

Splošne kolektivne delovne pogodbe so bile vedno za delavstvo korak naprej. Take pogodbe namreč omogočajo vsemu industrijskemu delavstvu skupno borbo in enoten nastop, s katerim je mnogo lažje ukloniti delodajalce. Prav zato tudi tega so tudi Enotni sindikati stalno zastopali stališče, da je treba v Trstu skleniti splošno delovno pogodbo za vse industrijske delavce. Tudi Italijanska splošna zveza dela je zahtevala tako pogodbo, kar pa ji ni uspelo zaradi prevelikega odpornosti industrijskih in posebnih razmer, ki vladajo v Italiji. V tem pogledu smo bili mi na Tržaškem ozemlju boljše, bili smo za korak naprej, kar se tiče socialnih pridobitev. Te socialne pridobitve si je namreč tržaško delavstvo priborilo odločno borbo proti nacifašizmu, poleg tega pa si je tu v Trstu od prvega maja 1945 pa do odhoda jugoslovanske vojske istega leta, ljudstvo samo vladalo in so delavci dosegli boljše položaje, katerih jim delodajalci še niso mogli povsem ustrgati iz rok.

Zato so bili v Trstu dani pogoji za sklenitev splošne kolektivne pogodbe, in le Delavska zbornica je svojim sabotiranjem, ki je bilo v prid delodajalcem, preprečila, da na tej delovni pogodbi, kateri jim stališče Delavske zbornice vedno nasprotuje vsem mejnim pogajanjem sploh. Spričo negativnega stališča Delavske zbornice, ki ob vsakem koraku podlo izdaja delavske interese, so se Enotni sindikati, ne odrekajoč se svojih zahtev po splošni delovni pogodbi, začeli pogajati na osnovi pogodb za posamezne stroke, toda tako, da bi se te stroke dosegli enake pogoje, ki jih vsebuje splošna delovna pogodba.

Sedanje delovne pogodbe nikakor ne morejo zadovoljiti delavcev. Zato je prišel čas, da se napravi temu stanju konec in da se enkrat za vselej razkrinka izdajalska vloga Delavske zbornice. Delavci bodo zato postavili odločno zahtevo po sklenitvi novih delovnih pogodb, da se borijo za njih uresničenje ne na delavskih interesov pri Delavski zbornici, ali ne, »v odličju« rumene sindikalne organizacije, ki bi uveljaviti v Trstu vse, kar bi bilo sklenjenega v Italiji na sindikalnih razlogov, vse to pa le iz namerne meznim in drugim pridobitvam tržaških delavcev. O tem nam najbolje priča primer kolektivne pogodbe za živilsko stroko v Italiji, katero hoče Delavska zbornica raztegniti na Tržaško ozemlje. Proti tej pogodbi, ki so jo podpisali njih sindikalni voditelji, se italijanski delavci samo vneto borijo, namreč nam pričajo poslednje razmere v Milanu in stavke pivovarstva in delavcev, ki se pripravljajo v pokrajinah Videm in Tre-

Enotni sindikati nikakor niso proti vsemu, kar je bilo sklenjeno v Italiji. Vse, kar je v teh pogodbah dobrega, naprednega in koristnega, Enotni sindikati sprejemajo. Toda tržaške razmere so drugačne in sindikat zastopa stališče, da se mora boriti vsakdo na svojih tleh za boljše delovne in

Borba delavcev proti odpustom

Tržaška industrija potrebuje za svoje obratovanje surovin ne pa posušenega graha

31. maja je prenehal veljati ukaz št. 109, ki bi moral biti nekaka zavora proti odpustom delavcev. Ta ukaz, ki je bil izdan na podlagi sodelovanja gospoda Geppija od Delavske zbornice in vojaške uprave, pa je mnogo bolj škodoval kakor koristil. Če posledice tega ukaza, zlasti v veliki industriji, niso bile pogubne in če v veliki industriji odpustov v večji meri ni bilo, se moramo zahvaliti le odločnemu nastopu delavstva, ne pa temu ukazu. Da je to tako, nam potrjuje položaj v mali in srednji industriji, kjer so delodajalci kljub temu ukazu nemoteno odpuščali delavce, ki so v tej industriji bolj šibki in slabše organizirani. Na podlagi tega ukaza je bilo od januarja pa do konca maja v mali in srednji industriji odpuščenih kakih 700 delavcev. Naj naštejemo le nekaj podjetij, ki so popolnoma ustavila svoje delo, ali pa odpuščala večje število delavcev. Med temi podjetji so: Alabarda, Taurus, Beltrame, Saigir, Tosoratti, Pecos, Sbocchelli, Stock, Lepore, Predominato, Alfa Romeo, avtorezila Cilia, delavnica železnih blagajn CON, podjetje SARMA, podjetje CONAT, livarna FOMT, tvrdka Gelovizza, podjetja IGE in IME, ILNGA in OMNIS. Pri podjetju OMAN je od 140 delavcev ostalo 6.

Ukaz 109 slepilo za delavce

Vse to kaže, da ni ukaz 109 prav nič pomagal; nasprotno služil je le zato, da bi z njim preslepili delavce. Zato je gospod Geppi res lahko ponosen nanj.

Kljub vsem tem težkim posledicam pa Delavska zbornica še vedno zagovarja ukaz 109 in trdi, da ga je treba le izpopolniti. Vsem delavcem pa je jasno, da tu ne gre za nobeno izpopolnitev in zato postavljajo dilemo: Ali zaporo nad

mezdne pogoje, upoštevajoč krajevne razmere. S tem bomo podprli tudi delavce v Italiji, da si bodo lahko priborili pogoje, ki smo jih mi že dosegli. Naša borba bo tako v spodbudo tudi italijanskim delavcem, ki se s tako odločnostjo upirajo izkoriščevanju svojih delodajalcev.

Trditve, da je Delavska zbornica rumen razkolniški sindikat, je utemeljena tudi v zadnjih dogodkih v Nabrežini, kjer se je Delavska zbornica izrekla proti stavki nabrežinskih kamnarjev. Delavska zbornica je vedno podpirala stavkokaštvo in je s tem vedno kazala, komu dejansko služi. Vsakomur je pač jasno, da mora napreden sindikat vedno podpirati borbo delavcev in njihove upravičene zahteve, oziroma da mora stati na čelu te borbe.

Delavska zbornica naj le nadaljuje svoje razkolno in izdajalsko delo, ki mnogokrat meji na pravo banditstvo, delavci ne bodo več nasledili njenim spletkam, ne bodo sprejemali kompromisov, temveč pojdejo po ravni poti borbe do kraja. To jim narekujejo njihovi osnovni interesi in njihov težki gmojni položaj.

odpusti ali ne. Za časa ukaza 109 so se namreč nadaljevali odpusti z istim tempom, kakor če bi ga ne bilo.

Zapora nad odpusti, ki je nenehna zahteva delavcev in Enotnih sindikatov, postaja vedno bolj nujna. Od 1. junija pa do sobote 19. t. m. je bilo odpuščenih zopet 323 delavcev. Skoraj gotovo bo prenehala obratovati tudi industrija olja v Rojanu; državni zavod za prevoznitvo pa grozi z odpustom 1 tretjine osebja.

Pismo ES Delavski zbornici

Zato so se Enotni sindikati obrnili na Delavsko zbornico s pismom, s katerim jo pozivajo k enotnemu nastopu obeh sindikalnih organizacij, da bi prisilili vojaško upravo, da izda odredbo o popolni zapori nad odpusti. Pismo se je glasil:

Zveza Enotnih sindikatov Tržaškega ozemlja ugotavlja, da Vojaška uprava ni ob prenehanju veljavnosti ukaza 109 vzelo v pretres zahtev zastopnikov delavcev, da se delavcem zagotovi nadaljna zaposlitev. Poleg tega ugotavlja težke razmere, v katerih žive mnogi delavci zaradi novega vala odpustov z dela v prvi polovici junija. To je ugotovila tudi Delavska zbornica. Zveza enotnih sindikatov se obrača na Delavsko zbornico, naj izjavi, ali je pripravljena začeti akcijo za zaporo nad odpusti in s tem stvarno ščititi interese tržaškega delavskega razreda.

Delavska zbornica pa se po svoji stari navadi ni pridružila predlogu Enotnih sindikatov in je odgovorila

takole: Vodstvo Delavske zbornice je že več časa od tega sklenilo obdržati v odnosu do vojaške uprave glede na težak problem odpustov z dela in glede na brezposelnost, ono stališče, ki ga je zavzemalo že prejšnjo zimo.

Delavska zbornica noče zapore nad odpusti

Iz vsega dosedanjega ravnanja Delavske zbornice pač ni bilo mogoče pričakovati drugačnega odgovora. S tem pismom se je Delavska zbornica še enkrat razkrinkala in pokazala, da ji ni prav nič mar za koristi delavcev. Vse to seveda spada v uresničevanje Marshallovega načrta, ki ga je Delavska zbornica tako toplotno pozdravila. Tako se v Trstu jasno kažejo blagodat tega načrta, kar nam potrjuje tudi vest, da bodo na osnovi Marshallovega načrta poslali v Trst suh grah, mleko v prahu in baje tudi zdravila. Z mlekom v prahu in posušenim grahom pa ni mogla še nikjer na svetu doslej obratovati nobena industrija. Industriji je treba surovin, ne pa ostankov starih ameriških zalog.

Zapora nad odpusti je vprašanje, ki ga občutijo prav vsi delavci, tudi oni, ki so včlanjeni v Delavski zbornici. Delavci nočejo več živeti v trajnem strahu, da jih lahko vsak trenutek vržejo na cesto. Zato bodo vsi delavci ne glede na to, ali bo to prav Delavski zbornici ali ne, začeli odločno akcijo za zaporo nad odpusti, ki vedno bolj groze v vseh industrijah spričo izvajanja Marshallovega načrta.

Tovarniški odbori najboljša zaščita za delavstvo

Ze dolgo časa se vlečejo pogajanja o tovarniških odbori, ki še sedaj niso juridično priznani. Ti odbori so sad osvobodilne borbe tržaškega delavstva in industriji so jih dejansko priznavali, saj ti odbori ves čas delujejo.

Industrijske, opitumljeni spričo protiljudske politike okupacijskih oblasti, bi sedaj radi odvzeli delavcem to njihovo važno pridobitev, in to tem bolj, ker jih pri tem stremljenju podpira Delavska zbornica. Ta zbornica in njeni gospodarji bi hoteli odvzeti tovarniškim odborom vso njihovo učinkovitost, hoteli bi napraviti korak nazaj, tako da bi se odbori spremenili v notranje komisije, kakršne imajo v Italiji. Te komisije pa nimajo nobene zveze s sindikatom, so prepučene same sebi, predstavljajo vse delavstvo enega samega podjetja ali tovarne nasproti lastniku in so zaradi tega tudi izpostavljene njegovim samovoljam.

Enotni sindikati so vedno zahtevali, da morajo tovarniški odbori predstavljati sindikalno organizacijo na kraju dela, kajti tako so delavci posameznega podjetja tesno zvezani z vsem delavstvom, včla-

njenem v sindikatih, uživajo podporo in solidarnost vsega delavstva ter tako mnogo lažje branijo delavce pred izkoriščevanjem delodajalcev. Okoli tega načela, od katerega ni mogoče odstopiti, so se vrtela vsa dolgotrajna pogajanja, čeprav je vsakomur jasno, da je nesmisel odpovedati se že priborjenim pravicam. Poleg tega pa je stališče Delavske zbornice, da mora notranja komisija predstavljati vse delavce ne glede na to, ali so včlanjeni v kakem sindikatu ali ne, v protislovju s samimi organizacijskimi oblikami njenih notranjih komisij. Te notranje komisije v Trstu dejansko predstavljajo Delavsko zbornico na kraju dela in se v tem razlikujejo od notranjih komisij v Italiji. Zato je stališče Delavske zbornice še tem bolj nerazumljivo, oziroma je še preveč jasno, ker kaže njeno popolno hlapčevanje industrijem.

Delavska zbornica je s svojim stališčem prekršila dogovore, ki jih je sama podpisala. Svoječas je zbornica namreč pristala na skupen načrt z Enotnimi sindikati glede tovarniških odborov; ko pa je videla, da industriji temu načrtu nasprotujejo, je požrla dano besed-

22. JUNIJ

opomin imperialistom in vojnim hujšakem

Včeraj 22. junija je preteklo 7 let, odkar je nacistična Nemčija napadla Sovjetsko zvezo v prepičanju, da bo v najkrajšem času obračunala z njo ter si osvojila ves svet. Nacistične horde so preplavile Belo Rusijo in Ukrajino in prišle pred vrata Moskve in Leningrada. Tam pa jih je junaška Rdeča armada ustavila, da niso napravili niti koraka naprej. Borba je bila huda in težka in nacistični poraz pri Stalingradu je dokončno zapečatil usodo nacistične Nemčije. Tako je Rdeča armada skupno z nadčloveškimi napori sovjetskega ljudstva rešila vse narode suženjstva, ki jim je pretilo in rešila hkrati vso človeško civilizacijo pred koncem, ki bi bil v primeru nacistične zmage neizbežen.

Napredne ljudske množice vsega sveta se dobro zavedajo, da je ravno Sovjetska zveza doprinesla največji delež, da je bil nacizem poražen zato so ji trajno hvaležne. Finančniki, magnati, kapitalisti in reakcionarji vseh vrst, ki se niso borili, da bi osvojili človeštvo, temveč zato, da bi namesto nacistov nadvladali svetu, so podedovali vso njihovo politiko in zopet grozijo in zopet in rožljajo z orožjem. Po zabili so že, kakšna usoda je doletela nacistične napadalce, pozabili so, da je ravno Rdeča armada stila napadalno silo nacističnih barbarov.

Tržaško delovno ljudstvo pozdravlja ob tej obletnici slavno Rdečo armado in junaško sovjetsko ljudstvo v prepičanju, da bi doletela enaka usoda, kakor je že doletela nacisti, vsakogar, ki bi hotel naposti ZSSR ali katero koli državo, kjer vlada ljudska demokracija. Tržaško delovno ljudstvo veruje v nepremagljivo moč Rdeče armade, ki se je vedno borila za svobodo in ne za interese ozkega kroga izkoriščevalcev.

do. Sedaj pa je skrajni čas, da se stvar razjasni in končno uredi, ker odlaganja in slepomišljenja je bilo že dovolj.

Preteklo soboto so se zato sestali zastopniki Enotnih sindikatov in Delavske zbornice ter razpravljali o tem vprašanju. To pot se je pokazalo glavno nesoglasje vprašanje volitev. Predstavniki Delavske zbornice so si usvojili stališče industrijscev, po katerem naj bi volili stroje zastopnike v odbore delavci posebej in uradniki posebej. Stališče delodajalcev se ne moremo čuditi, saj hočejo s tem razdvajati delavce od uradnikov, da bi lažje izkoriščali oboje. Industriji dobro vedo, da je delavstvo bolj borbeno od nameščencev, in da bi zato tudi bolje ščitilo interese nameščencev. Dejstvo pa, da je stopila tudi Delavska zbornica na stališče delodajalcev, je najboljši dokaz, kako malo so ji pri srcu interesi delavcev in nameščencev in kako v vseh pogledih verno služi svojim gospodarjem. Kljub vsem spletkam delodajalcev in lažnih sindikalistov pa ne bo tržaško delavstvo odnehalo, dokler ne bodo priznani tovarniški odbori. ena najvažnejših pridobitev njihove osvobodilne borbe.

Živeli partizani

V soboto bodo imeli partizani Tržaškega ozemlja svojo skupščino. Ta skupščina bo manifestacija vsega naprednega demokratičnega ljudstva, za katerega so partizani njegovi najboljši sinovi.

Odkar so prevzele v Trstu oblast anglo-ameriške okupacijske sile, se je vedno bolj stopnjevala gonja proti osvobodilnemu gibanju in proti partizanom sploh. Vsa sredstva so uporabljali, da bi jih čim bolj oblatili. Reakcionarno časopisje je zlivalo na partizane ves svoj bes in srd, ker je videlo v njih one borce, ki so zrušili fašizem. Sodišča, v službi okupacijskih oblasti, so zrežirala razne procese zaradi boj, v katerih so prejeli fašistični razbojniki zaslužen plačilo.

Prepovedali so partizanom zborovanja, prepovedali nošenje njihovih slavnih uniform. Plačani tvoristi so metali razne bombe, ko so korakali po mestnih ulicah. Toda vse to je bilo zaman, vso to blato ni moglo umazati borcev za svobodo. Demokratično ljudstvo jim je še bolj pokazalo vso svojo ljubezen in hvaležnost, kar je pokazalo tudi partizansko zborovanje na Opčinah, ki je tako raztogotilo divje fašistične, da so postavili partizane pred sodišče samo zaradi nošnje uniform. Končno so vrgli Zvezo partizanov še iz njenih prostorov na Korzu, misleč, da jih bodo s tem vrgli iz mestnega središča.

Tudi to zadnje podlo dejanje ne bo fašistom v nobeno korist, ker partizani se bodo še vedno vrnili v mestno središče, pa naj je to nočim fašistom po godu ali ne.

Tržaško delovno ljudstvo dobro ve, da si je v 40 dneh, ko so bili tu partizani, samo vladalo; ve, da so takrat delavci sami začeli obnavljati porušene tovarne in ve, da če bi se oni 40 dni nadaljevali, ne bi bilo v Trstu danes niti enega brezposelnega delavca, ker bi bilo dovolj dela za vse. Tržaško ljudstvo pa tudi ve, da je v onih 40 dneh ravno zaradi velikodušnosti partizanov prejelo zaslužen kazen še premalo fašističnih zločincev.

Ob skupščini partizanov tržaškega ozemlja se bo tržaško delovno ljudstvo še bolj oklenilo Zveze pri-morskih partizanov in jo podprlo z vsemi svojimi močmi.

Nabrežinski kamnoseki stavkajo

Nabrežinski kamnoseki so se pretekli torek sestali z Zvezo industrijcev, da bi razpravljali o svojih zahtevah. Ti delavci delajo namreč v težkih delovnih pogojih, ne dobivajo nikake odškodnine za pomanjkanje menze, nimajo nikake pravice do delovne obleke ter dobivajo 5 odst. manj osnovne mezde in 10 odst. manj draginske doklade kakor delavci v Trstu, čeprav so živila in obleka precej dražja, kakor v mestu. Delodajalci pa niso hoteli sprejeti zahtev nabrežinskih delavcev in se pri tem izgovarjali, da je treba stvar še preštudirati. Zato so začeli nabrežinski kamnoseki preteklo sredo stavkati in njihova stavka traja že teden dni.

Kakor vedno Delavska zbornica sabotira to stavko in 22 delavcev, članov Delavske zbornice in povečini esulov, dela v Sestlanu v podjetju Casale pod zaščito agentov civilne policije.

V glavnem zahtevajo nabrežinski kamnoseki enake mezde kakor delavci v mestu, poleg tega pa še nagrado 50 lir za vsako uro dela, kar je popolnoma upravičeno, ko nimajo menze, ne dobe nobene delovne obleke in opravljajo zelo težka dela.

Kar se tiče cen, je vse racionirano blago 2 litri dražje pri kilogramu

kakor v Trstu, živila v prosti prodaji pa so še mnogo dražja. Zato ni razumljivo, zakaj bi morali nabrežinske delavce plačevati po mezdni razpredelnici, ki veljajo za deželo.

Delodajalci se sicer izgovarjajo, da nočejo povišati mezd, češ da je produkcija v kamnolomih prenizka. Poleg tega pravijo, da so začeli delavci stavkati, še preden so se pogajanja zaključila. S tem se izgovarja tudi Delavska zbornica, ki stavko sabotira. Nedvomno je, da morajo delavci doseči zadoščenje, saj je nasproti 169 stavkajočih delavcev le 22 stavkokazov, in da bodo morali delodajalci popustiti.

Odbor delovne mladine na delu za uresničenje mladinskih zahtev

Na kongresu delovne mladine je bil ustanovljen odbor, katerega naloga je, da pomaga pri uresničenju zahtev, ki jih je delovna mladina postavila v izjavi o svojih pravicah. Ta odbor se je že prvič sestal in začel delovati.

Gospodarske in socialne razmere delovne mladine so zelo težke za zaposlene, še težje pa za brezposelne mladince. Zaradi tega je nujno, da sindikalne organizacije odločno zahtevajo od oblasti, da temu obupnemu stanju opomorejo.

Vprašanje delovne mladine je tesno povezano z vsemi gospodarskimi vprašanji našega ozemlja

sploh. To je pokazala tudi ogromna udeležba delovnega ljudstva na zborovanju večer pred kongresom. Ljudstvo se namreč dobro zaveda, da je rešitev mladinskih vprašanj splošnega pomena. Izjava o pravicah delovne mladine, ki je sad diskusije kongresa 759 delegatov in diskusij na predkongresnih zborovanjih, jasno izraža vse zahteve in težnje delovne mladine, katere je treba neutegoma uresničiti.

Tržaška industrija in trgovina vedno bolj propadeta. Posledica tega je redčenje zaposlenih mladih strokovnih moči, njih upadajoča raven strokovne izobrazbe, nerazčanje brezposelnosti, vedno večji razvrat in prostitucija. Vsemu temu lahko opomore le dvig tržaškega gospodarstva, zaradi česar pa je nujna povezava z vsemi državami v zaledju.

Odbor, ki je bil ustanovljen na kongresu, si je zadal več nalog in ciljev, med katerimi so najbolj važni sledeči:

Pri cilju h kateremu bodo težili vsi napor delovne mladine, je enotnost vseh mladih produktivnih sil v borbi za doseg skupnih zahtev, ki jih vsebuje izjava o pravicah delovne mladine. Ta enotnost je potrebna bodisi v vodstvih kakor tudi med mladino samo. Zaradi tega bo odbor povabil vse stranke in organizacije, naj podprejo mladino v njenih zahtevah.

Druga naloga odbora je ta, da podpre vse organizacije, ki se bore in delujejo na tem, da bi se izboljšalo stanje delovne mladine, kakor je razvidno v izjavi o pravicah, in ki se bore tudi za morebitne druge zahteve, ki jih ta izjava ne vsebuje, ki pa so v korist mladine. Naravno je, da bo odbor z vsemi svojimi močmi podprl predvsem sindikalne organizacije, s pomočjo katerih bo na primer dosegel zahtevek razpravljanj in kasneje podpis raznih delovnih pogodb, ki so jih že dolgo časa od tega sindikata predložili raznim združenjem delodajalcev.

Tretja naloga odbora je, ustanoviti v vseh večjih tovarnah in podjetjih odbore delovne mladine, ki bodo tudi imeli nalogo podpirati sindikalne organizacije na kraju dela samem.

Končno bo naloga odbora vzgajati s pomočjo predavanj itd. delovno mladino tako, da se bo vedno bolj zavedala svojih pravic in upravičenih zahtev.

Kongres delovne mladine je bil vsekakor velik bodisi zaradi važnosti vprašanj, ki so bila na dnevnem redu bodisi zaradi resnega poteka razpravljanj.

PROTEST E. S.

Ali je urad za nameščanje agentura Delavske zbornice

Na uradu za nameščanje so nekateri uradniki začeli javno delovati v korist Delavske zbornice. Tako so začeli pri tretjem in četrtem okencu tega urada zahtevati od vseh delavcev, ki se pri njih

prijavljajo za namestitev, naj jim izjavijo, kateri sindikalni organizaciji pripadajo, pogostoma pa so tudi pozivali brezposelne, naj se vpišejo v Delavsko zbornico, ali pa naj se obrnejo nanjo za potrebne informacije.

Zaradi tega je Zveza enotnih sindikatov poslala uradu za delo naslednji protest:

Zveza enotnih sindikatov obvešča urad za delo, da uradniki pri okencih 3 in 4 urada za nameščanje oblastno zahtevajo od delavcev, ki se javljajo, da bi bili poslani na delo, naj povedo, kateri sindikalni organizaciji pripadajo, pri čemer jih čisto pozivajo, naj se naravnost obrnejo na Delavsko zbornico, ki jim bo dala vse potrebne informacije.

Kot primer navajamo, kaj se je pripetilo v zadnjih dneh 20 delavcem, katere je zahteval tržaški arzenal. Vsem, ki so se javili, da bi bili poslani na delo, so zadali vprašanje ali so vpisani v Delavsko zbornico, ali ne.

Zveza enotnih sindikatov ugotavlja, da nobena dolžba ne vsebuje takega postopka, ki se zato smatra izživanje delavcev, članov Enotnih sindikatov, ter kaže premišljeno pristranost, ki gre v škodo Zvezi ES.

Opozarjamo urad za delo, na te zlorabe, zahtevamo takojšno ugotovitev odgovornosti in primerne ukrepe, da se to sramotno postopanje takoj preneha.

600 delavcev hočejo vreči na cesto

Preteklo zimo so okupacijske oblasti zaposlile večje število brezposelnih delavcev pri raznih javnih delih. Tudi na občinskem posestvu med mitnico in Domjem ter pri Orehu so zaposlili kakih 600 delavcev raznih strok. Te delavce so smatrali kot težajnike za novo strokovno usposobljenost, kar naj bi pomenilo, da se razni strokovni delavci zaradi pomanjkanja dela prelevijo v vrtnarje. Tedaj so nekateri časopisi pisali, da bodo ti delavci na osnovi pogodbe z občino ostali trajno zaposleni. Enajstega junija pa je urad za delo javil, da bodo vseh teh 600 delavcev odpustili in da se bo začel ponoven tečaj za usposabljanje novih vrtnarjev.

Ne glede na to, da nihče ne ve, kje naj bi zaposlili tako število vrtnarjev spričo male površine Tržaškega ozemlja, je že namera vreči 600 delavcev na cesto sama po sebi nedopustna. Ti delavci seveda niso proti odpustitvi z dela, če jih zaposlijo drugod. O tem pa ni niti govora; nasprotno, vsak dan

opažamo, kako razna podjetja mečejo na cesto vedno nove delavce.

V petek 18. t. m. so imeli delavci občinskega posestva zborovanje in sklenili, da se ne bodo dali kar tako vreči na cesto.

Mezdna pogajanja uslužbencev gostiln in barov

Tudi nameščenci javnih obratov, menz in hotelov so v poslednjem času zahtevali sklenitev nove mezdne in delovne pogodbe. V ta namen so se pretekli petek na uradu za delo sestali sindikalni zastopniki teh nameščencev, da bi razpravljali o njihovih zahtevah.

Ti nameščenci so že 30. aprila t. l. predložili Zvezi lastnikov javnih lokalov osnutek nove delovne pogodbe in so doslej zaman čakali odgovora. Na sobotnem sestanku je edini predstavnik delodajalcev, tajnik njihovega združenja, zahteval, da se pogajanja po novi pogodbi za 15 dni odloži, češ da upravni svet delodajalcev pogodbe še ni preučil. Sindikalni zastopniki so se temu protivili, končno pa so zahtevali, da se nameščencem izplača predjem na morebitne poviške mezd. Obenem so zahtevali, da se nova delovna pogodba čimprej sklene, ker so gospodarski pogoji nameščencev zelo težki in je njihovega potrpljenja že konec.

Dan za dnem

V zadnjih dneh zopet grozi, da bodo zaprli tovarno olja v Rojarnu, zaradi česar bi vrgli na cesto 19 delavcev. Delavci pa se bodo seveda branili in pravijo, da bodo v primeru izprtja zasedli tovarno. Pred kratkim je podjetje že hotelo zapreti svoj obrat, a delavcem je z njihovim odločnim nastopom uspelo tedaj to namero preprečiti.

Tudi pri državnem prevoznem zavodu, hočejo odpustiti eno tretjino osebja, ne da bi povedali, v čem so razlogi za te nove odpuste.

V pivovarni Dreher se je začelo gibanje za zvišanje mezd za nadure onim delavcem, ki so zaposleni v oddelku za polnjenje steklenic. Podjetje pa jim noče izplačati povišk, češ da jih italijanska pogodba ne določa. Izgovor je seveda prazen, ker se je prav te dni začelo v severni Italiji mezdno gibanje pivovarniških delavcev.

Seznam rešenih mezdnih sporov

Da pokažemo vsestransko delo Enotnih sindikatov v korist delavcev, bomo začeli z objavljanjem seznama vseh rešenih in nerešenih delovnih in mezdnih sporov, ki jih rešuje urad za obravnavanje sporov med delodajalci in delavci v okviru Enotnih sindikatov. Ta urad je že rešil šest sporov, ki znašajo skupno veliko vrednost.

V torek 13. junija so bili rešeni naslednji spori: spor med uslužbenci menze vojnih povratnikov z delodajalci glede doklade v znesku 8000 lir. Z gospodarjem bara Principe je bil rešen spor glede odpravnine nekega uslužbenca v znesku 3000 lir.

V sredo 16. junija je bil ugodno rešen spor nekega nameščenca s podjetjem Davida Guerrina v znesku 370 lir.

Spor med tržaško konopljarjo in med nekim njenim uslužbencem zaradi priznanja njegove posebne usposobljenosti ni bil rešen in je prešel v pristojnost pravnega urada.

V petek 18. junija je bil ugodno

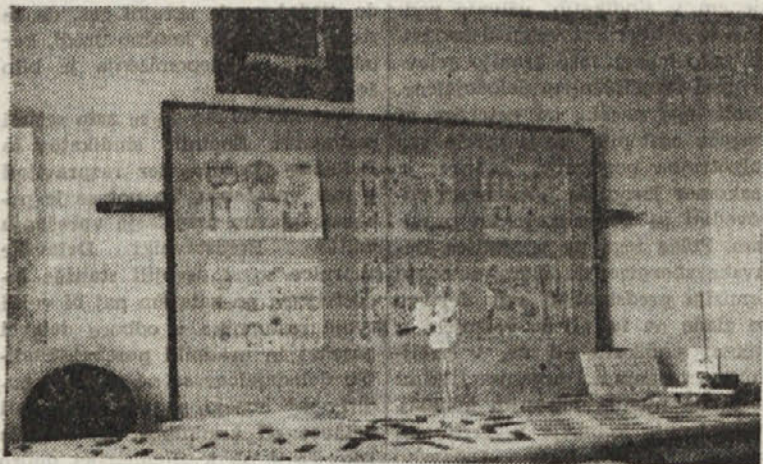
rešen spor med nameščenci in lastnikom podjetja Fischbein v znesku 25.000 lir.

Skupščina uslužbencev ACEGAT-a

V ponedeljek zvečer je bila v ulici Conti skupščina vseh nameščencev ACEGAT-a. Razpravljali so o novih normativnih in mezdni zahtevah, ki jih bodo predložili ravnanstvu podjetja za sklenitev nove pogodbe. Te nove pogodbe bodo predvidevale 25 odst. poviška osnovne plače za navadne ročne delavce, 30 odst. poviška za specializirane ročne delavce in 40 odst. poviška za specializirane delavce. Zahtevali so tudi poviške za uradnike, in sicer od 35 do 48 odst. na osnovni plačah.

V diskusiji so uslužbenci soglasno odobrili te zahteve in sklenili, da bodo na osnovi teh zahtev zahtevali 10.000 lir predjema za vsa leta, naj bi pogodba, ki jo bodo podpisali, veljala od 1. decembra lanskega leta, ker je stara pogodba zapadla 30. septembra.

RAZSTAVA strokovnih šol v Kopru

RAZSTAVA DIJAKOV TEHNIČNE SOLE V KOPRU

Tudi vajeniške strokovne šole so pravkar zaključile šolsko leto. V koprskem okraju so take šole v Kopru, Izoli in v Piranu. Gojenci teh šol so ob zaključku pouka priredili razstavo svojih izdelkov v Kopru v dvorani sv. Klare. Kljub težavam in dejstvu, da nekateri dovršili le drugi in tretji razred osnovne šole, so učenci dosegli prav lepe uspehe v letošnjem šolskem letu. Najboljši vajenci, ki so obiskovali strokovne šole, bodo za

nagrado šli brezplačno na izlet na Jesenice, kjer bodo obiskali tamkajšnjo industrijo in v Gozd Martuljek.

Dijaki srednje tehnične šole v Kopru so tudi priredili razstavo. Razstavljeni dela dokazujejo, da se v tej šoli dobro napreduje in dela brez velikega hrupa in beseđenja.

O učnih uspehih vseh šol bomo bolj obširno pisali v prihodnji številki.

Obiska po openskih „borjačih“

70 porušenih hiš zaman čaka popravila.

Povsod vojaki in njihove vesele spremljevalke

Opčine so se začele razvijati po letu 1900, prve vile so zrastle leta 1902, openski tramvaj pa je začel voziti leta 1904. Od tedaj se je mala kraška vas polagoma spreminjala v lepo izletniško točko, postala je skoraj predmestje Trsta. Začetku so imeli tu kraški pastirji, stajale za govedo in ovce, bivali so ob pešini, zato je tudi nastalo ime Opčina, ki nima nič opravka z območjem. Stara vas je bila pod cerkvijo, po domače na „skveci in na rami“. Od teh časov so ostala še stara dvorišča, ki jim pravijo „borjači“. Tako imamo „Malalanov borjač“, „Jakopinov borjač“, „Kuščev borjač“. Pa tudi na polju so še stara imena, n. pr. „Malalanov dot“ (dolina) itd. Družine Furlan, Vičar, Malalan, Skrljavaj, so najstarejše v vasi. Mnogo je tudi Sosičev, ki pa so prišli pozneje iz Istre.

Beguncem ne prija openski zrak

Po zadnjem štetju ob prihodu mednarodne razmejilne komisije leta 1946, so štejele Opčine 2400 prebivalcev, domačini pa pravijo, da jih je zdaj še cel tišoč več. Toda koliko se jih menda v tem kratkem času ni rodilo... Na Opčine je pribežala vsa golazen, vsi oni, ki niso imeli mirne vesti in ki so bili navajeni živeti na račun drugih. Tu so se zbrali od vseh vetrov. Nič ne delajo, pa vendar živijo. Marsikateremu pa ne ugaja openski zrak, čeprav je tu prav lepo in je krasen razgled. Preblizu je morja, kmalu jih domačini spoznajo, zato pa kar preko noči izletijo daleč v Argentino. Na Opčine pa je že prišel glas, da jih tudi tam ne marajo.

Tudi mnogo vojakov je po cesti; kamor greš, srečaš vojake in poljske automobile, zato oblast tu skrbi, da so ceste, vsaj glavne, vedno v dobrem stanju. Nove gradnje, čeprav je že vse prepleteno s njimi, na škodo njiv in travnikov, ki jih je vedno manj.

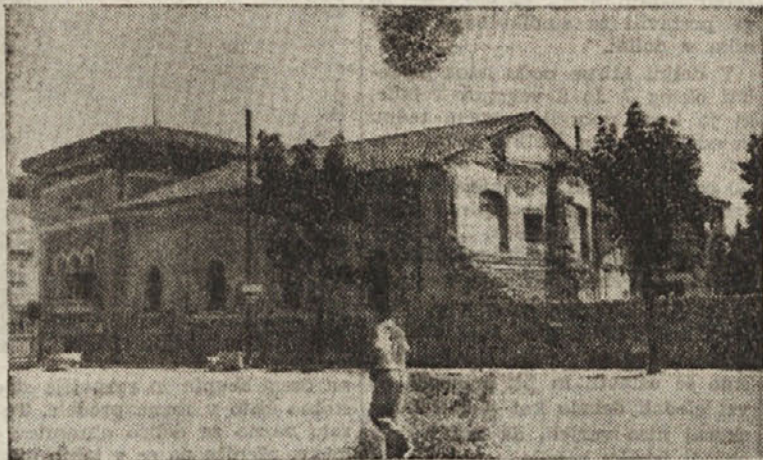
Kmetijstvo propada

Svoj čas je bilo kmetijstvo še precej lepo razvito na Opčinah in okoliških vaseh. Lepi gozdovi so bili, mnogo pašnikov, tudi živinoreja je uspevala. Sedaj pa na Opčinah kmetov skoraj ni več, več jih je še v Bazovici, Trebčah, Grobni, Velikem in Malem Repnu.

Ob dobrih letinah pridelajo le za pet mesecev, za ostale pa si morajo pomagati na drug način. Ko se je začela razvijati industrija v Trstu, so posebno z Opčin mnogi zapustili zemljo. Bolj se jim je izplačalo delati v tovarnah, doma pa so obdelali in obdelujejo v prostih urah košček zemlje za svoje potrebe. Zemlje ni dovolj, suša vedno škoduje. Grenka je kraška zemlja, kot pelin, ki raste iz nje. Sedaj pa pomagajo še vojaki, pustijo, teptajo, uničujejo pridelke in trud celih pokolenj s svojimi vajami in skakanjem. Ljudje so že siti vsega tega, pa si ne morejo pomagati. Pod takšnimi pogoji, ko poleg vsega še nakladajo nove davke, ni nič čudnega, če mnogi zapuščajo zemljo. Zalostno pa je še bolj, ker ne uspevata več niti poljedelstvo niti industrija. Kdor bi moral skrbeti, se niti ne zmeni, celo želi nasprotno. Pomagajo s

ob bombardiranja leta 1944 kar 70, tedaj kar obstaneš in ne moreš verjeti samemu sebi. Ničesar še niso popravili kljub številnim intervencijam pri občini in vojaški upravi. Gospod župan Miani zna samo lepo obljubljati, še bolj kot okupacijski oficirji.

Na Opčinah imajo vojni oškodovanci svojo zadrugo, ki se zelo trudi, toda vedno ji delajo nove ovire. Če bi bilo gospodom v Trstu ljudstvo le količkar pri srcu, bi že zdavnaj obnovili porušene hiše, toda odstranili so preteklo zimo samo ruševine, s čemer so pač hoteli izbrisati vsako sled razaranja da ne bi tučja bodlo v oči. Mali kmetič, ki sta mu bila porušena dom in gospodarsko poslopje, mora skrivati še vedno svojo sivko v revni baraki, ki jo je zbil skupaj le za silo. Krava je že 4 leta spravljena za nekaj deskami, Sosič Anton se pa stiska v majhnem stanovanju. To naj bi bila pomoč

PROSVETNI DOM, KI SO GA VASCANI SAMI OBNOVILI

„aflikanjem“, eno zgradbo tu, en kos ceste tam, da se vleče dan od dneva naprej, dokler bo pač šlo.

Od obljub se ne živi

Opence skrbi, kaj bo. Čudno neverjetno pa se zdi tujcu, ko si bolj od blizu ogleda Opčine in poku-ka tudi zadaj za vile. Italijani so obljubljali, da bodo napravili iz Opčin „villaggi o giardini“, pa so zidali vojašnice in napravljali strelišča. Novi okupatorji tudi obljubljajo. Skoraj bi verjeli lepim besedam. Ko pa vidiš in izveš, da na Opčinah, kamor vsake pol ure vozi tramvaj iz Trsta, skoraj bi rekli v tržaškem predmestju, po treh letih še niso obnovili niti ene hiše, in da jih je bilo porušenih

ljudem, ki so se skupno z „zaveznicami“ borili. Da bi vse lahko obnovili, bi bilo potrebnih skoraj 400 milijonov lir.

Genio Civile, ki ima na to monopol, bi hotel, da bi oškodovancem dal le polovico oškodnine. Reče bi si moral izposoditi drugo polovico, napraviti dolg pri banki, v kratkem bi pa na dražbi izgubil vse. Vse to mi pripoveduje stara domača grča, mi tudi pravi, kako so pogozdovili. Odvrgli so namreč proč ogromno drevja. Če bi vse tiste milijone dali domačinom v roke, bi bila vas obnovljena in pogozdovanje uspešno.

Toda ni samo to, kar tare Opence. Pristen Openc se mi takole pritožuje: „Ves smrad se je tu zbral, vsa umazanija. Prostitucija bujno uspeva in se širi. Pa niso domačinke krive, le nekaj je takih, ampak priklatile so se druge od povsod. To zelo kvarno vpliva na vso mladino. Potem se ne čudiš, ko zagledaš kakor v Trstu tu pa tam na kakšnem lokalu zaznamovan črn krog in napis „off limits out of bounds“, ker ni v čast prav nikomur.“

Kljub vsemu temu in četudi nekateri pribežniki skušajo netiti razdor, je ogromna večina domačinov složna in zavedna.

Med bombardiranjem leta 1944 je bilo ubitih 50 domačinov, mnogo jih je padlo v borbi in internaciji, drugi pa so pomagali doma svojim vojakom. Na Opčinah so ubili na strelišču Pina Tomažiča in njegove 4 tovariše, blizu strelišča na Piklo so ubili 70 talcev, v vasi pa so obesili Rozalijo Gulič iz Vrhovca.

Marljivo prosvetno delo

Sredi vasi ob glavni cesti imajo Openci svoj lep prosvetni dom. Poleg so ostanki porušene hiše, tudi dom je bil bombardiran. Vastani sami so ga obnovili in sedaj prav radi zahajajo vanj na razne prireditve in igre. Večkrat gostuje Narodno gledališče, domača dramska skupina prosvetnega društva pa je tudi marljiva. Priredili so že „Kraljestvo palčkova“, „Petrkove poslednje sanje“ in drugo. Gostovali so v Sezani, Opatiji in St. Petru. Povsod so imeli velike uspehe. Sedaj pa pripravljajo lepo delo. Presenetiti nas hočejo čez nekaj dni z „Miklovo Zalom“. Goto-vo se bodo dobro odrezali.

OKUPACIJSKA OBLAST „NE VIDI“ RAZDEJANIH HIS

Prosvetno društvo, ki šteje nad 400 članov, ima tudi pevski zbor s 60 člani in orkester z dvaindvajsetimi. Godba na pihala preživlja zadnje čase hudo krizo. Potrebno je, da se zopet oživi.

Tudi knjižnico imajo, a vse premalo berejo knjige. Zalostno je, da se posebno mladina tako malo zanima za dobro knjigo. Mnogim vse bolj ugaja publi „Grand hotel“ ali podobne neumnosti, ki niso vredne papirja, na katerem so natisnane.

Ce prideš na izlet na Opčine, če hodiš samo po središču in obkuduješ lepe vile in vrtove, vsega tega ne boš opazil tako hitro. Zdi se pa, da ne opazijo tega tudi gospod tržaški župan in vojaške oblasti, ki trobentajo v svet samohvale in delajo našim kmetom več škode kakor koristi. Generalu Aireyu

priporočamo, da se v svojih poročilih spomni tudi 70 še neobnovljenih hiš na Opčinah in škode, ki jo delajo njegovi vojaki. Gospod Miani pa naj bo mož beseda, da se ne bodo Openci še v starih letih stiskali po ozkih stanovanjih in se znašli nekega dne na cesti. Skrajni čas je tudi, da se Opčinam in Opencem popravi krivica, ki jim jo je napravil fašizem.

Vsak tujec se začudi, ko zagleda na železniški postaji napis iz dobe Mussolinijevega imperija, Poggioreale. Tudi poštni urad se še poslužuje tega imena. Morda so pri conskem svetu še tako vneti monarhisti, da ne marajo odstraniti tega spakedanega imena, ki žali demokratično prebivalstvo Opčin.

ALBIN BUBNIC

DA BO ZA VSE DOVOLJ KRUHA

Uredbe ljudske oblasti v Istri z mlatev in za oddajo žita

Ob začetku žetve v Istri je Okrožni odbor izdal nekaj odredb, katerih se morajo držati vsi kmetje in jih tudi izvajati. Le tako bo možen večji napredek in uspeh vsega našega truda. Ne bilo bi pošteno, če bi se kmetje sedaj veselili dobre letine, skriti pridelke in spekulirali na račun onega, ki nima drugega kot roke in delo. To velja posebno za Istro, kjer je bilo prav zaradi skupnih naporov in borbe vsega naroda mogoče izvesti agrarno reformo, ki je dala kolonom zemljo, tako da so sedaj sami svoji gospodarji.

Kmetje, ki bodo oddali določeno količino žita, ne bodo prav nič oškodovani, ker bodo dobili poleg denarja tudi nakazila za nakup industrijskih proizvodov po nizki ceni. Poleg tega pa je določena visoka količina za lastne potrebe in za seme. S preostalo količino pa bodo lahko svobodno razpolagali. To se pravi, da bodo žito, ki jim bo preostalo, lahko prodali komur bodo hoteli.

Prav gotovo bodo mnogi razumni gospodarji tudi to blago prodali za drugim po vezanih cenah, ker si bodo tako nabavili, kar bodo želeli.

Krajevni ljudski odbori bodo določili količino žita, ki ga bo moral vsak pridelovalec izročiti. Če se bo komu zdelo nepravilno, se bo tekom treh dni lahko pritožil. Pooblaščenec podjetju ali zadrugi bo treba obvezno prodati tudi vse žito, s katerim se običajno plačuje pristojbina za mlatnico in za mlino. Stroški za mlatev in za mlino se napreč plačujejo v gotovini, po tarifi, ki jo določi okrajni odbor.

Važno je za kmete in kmetijsko obdelovalne zadruge tudi to, da lahko sklepajo pogodbe, še preden oddajo žito ali koruzo in dobijo na račun nakazila in denar.

Za prehrano članov gospodinjstva, semenske potrebe oziroma živinsko krmo se kmetkemu gospodarstvu pustijo sledeče količine žita oziroma koruze:

- Za vsakega člana gospodinjstva po 300 kg. pšenice, rži ali ječmena, ali 350 kg. koruze oziroma ustrežajoče količine žita in koruze. Kot člani gospodinjstva se štejejo vse osebe, ki živijo v skupnem gospodinjstvu, bodisi da so družinski člani ali da so stalno zaposleni v kmetkemu gospodarstvu.
- Za sem se pusti do 200 kg. žita oziroma po 40 kg. koruze na vsak hektar površine, ki jo kmetje nameravajo posejati za leto 1949;
- za živinsko krmo se pusti: aa) do 500 kg. koruze ali ovsu za vprežnega konja.
- bb) do 300 kg. za vprežno govedo ali kravno molznico;
- cc) do 300 kg. koruze za vsakega prašiča.

V svrhu pravičnega predpisa obvezne oddaje žita ali koruze na podlagi predpisov te uredbe, morajo okrajni LO odnosno KLO voditi točno evidenco pridelanega žita in to pri mlatilnih strojih, za koruzo pa na podlagi posejane površine in ugotovljenega povprečnega donosa na hektar.

Ugotovljeni odstotek snetljivosti se ugotovi pri mlatvi ter se to odšteje od pridelka in zabeleži na mlatilnem listu.

Kdor pa bi hotel škodovati skupnosti in bi se ne držal predpisov, bo kaznovan. Prav gotovo pa bodo vsi razumeli važnost in pravičnost odredb in jih bodo spoštovali.

V kolikor prestopke zoper predpise te uredbe ne vsebuje dejanj kazenskega značaja, se kaznuje z denarno globo do 50.000 lir ali s prisilnim delom brez odvzema prostosti do 5 mesecev.

Kot prestopke zoper to odredbo se smatra:

- a) če se brez razloga in namerno ne izpolnijo obveznosti v določenem roku;
 - b) če imajo možnosti, a ne izpolnijo obvezne oddaje v določenih količinah;
 - c) če prikrivajo žito;
 - d) če dajejo netočne podatke;
 - e) če po lastni krivdi ne izpolnijo sklenjene pogodbe o prodaji žita;
- Kazni zapadejo vse tiste osebe, ki so soudeležene pri prestopku bodisi da je to kmetovalec, ki je zavezan obvezni oddaji, mlatilničar ali katerakoli tretja oseba.
- Za vodenje prestopka in izrekanja kazni so pristojni okrajni LO.

Obvestilo kmetovalcem tržaške okolice

Pred objavo splošnega odloka ZVU, ki urejuje žetev za leto 1948-49, vam sporočamo, da je bila na podlagi že obstoječih zapisov pri naših občinskih kmetijskih statistično-ekonomskih uradih, odmerjena za vaše posestvo z žitom posejana površina v tekočem kmetijskem letu.

Ugotovljene površine si lahko vsakdo ogleda pri občinskih kmetijskih stat.-ekonomskih uradih, v katerega območje spada. Vabimo vas, da si ogledate naše ugotovitve ter vložite do 20. julija t. l. morebiten poziv (rekurz) na imenovani urad.

Ako v določenem roku ne vložite priziva, bo postal spisek polnomočen.

Kmetijski nadzornik:
(prof. E. Klavžar)

SKRB ZA PROSVETO V ISTRSKEM OKROŽJU

V tečaju za otroške vrtnarice

v Piranu se dekleta pripravljajo na vzgojo malčkov

Ljudstvo ne potrebuje samo krmazlj in šol po vaseh, treba je skrbeti tudi za najmlajše. Po deželi je že nekaj otroških vrtcev, v prihodnosti vsakem letu pa bodo v nekaterih vaseh odprli še nove, tako slovenske kakor tudi italijanske.

Toda sami vrtci ne bi mogli obstajati, če bi ne bilo tudi vrtnaric. Zato se sedaj v Piranu tečaj za otroške vrtnarice, ki se je začel prve dni maja, v hotelu „Rotonda“ stanuje 15 slovenskih in 9 italijanskih deklet, ki se vneto pripravljajo, da bodo jeseni lahko začele vzgajati naše otroke. V tečaju, ki ga vodi profesorica, se dekleta učijo vsega, kar je potrebno za vrtnarico. Marljivo so prav dobro razumejo. Marljivo so v vse in druge, tako da ne moreš reči, katere prednajačijo. Učijo se vsa v svojem jeziku slovensko, italijansko, zemljepis, zgodovino, prirodo, pedagogijo, psihologijo, risanje, telovadbo, glasbo, melodično in celo delo. Vsak četrtlet hospitirajo v enem ali drugem vrtcu, da vidijo, kako se dela. Dopoldne in popoldne so v šoli, potem se učijo same in po prostici.

Pedagoški vodja slovenskega tečaja je profesorica Nada Mušič, ki po- ma in nadzoruje tečajnice. Mlada je še, toda kos svojih nalogi, tako da imajo vsa dekleta zelo rada. Za-

to je disciplina tudi vzorna, čeprav ni na tečaju prav lahko življenje. Tečajnice vstanejo že ob petih zjutraj in so stalno zaposlene v šoli ali pri učenju; malo je odmora, prav malo prostih ur. Mnogo se morajo naučiti v treh mesecih in tega se vse dobro zavedajo. Zavedajo se tudi, da ko bodo končale tečaj ne bo še dovolj. Se bo treba učenja, še tečajev in šol, dokler se ne bodo popolnoma izurile in usposobile.

Otroški vrtci so nujno potrebni. Potrebni prostori se lahko sezidajo, ali pripravijo v kratkem času, vrtnarice pa se vzgajajo bolj počasi. Če sedaj nimamo dovolj vrtnaric s popolno srednješolsko izobrazbo, ne bomo čakali še leta in leta in zanemarjali dece. Tudi učitelj je manjkalo, pa so jih nadomestili brihtni kmečki fantje in dekleta, naši partizanski učitelji in tečajnice. Kaj bi bilo, če bi jih ne bili imeli? Tako je tudi z vrtnaricami. Učile se bodo še naprej in delo samo jih bo učilo, da bodo vedno bolj sposobne. To seveda ni prav pisnoma nekaterih tržaških listov, ki bi radi poslali v naše vasi in mesta italijanske fašistične gospodične. Teh pa ne maramo. Rajši imamo naša zdrava kmečka in mestna dekleta, ki bodo dobro vzgajala naše otroke.

Lepo je sedaj v Istri. Kamor greš, srečaš vesele obraze zadovoljnih kmetov. Kaj ne bi bili! Stari Istrani trdijo, da že dolgo ni bilo tako lepe letine kakor letos. Istra se ti zdi, kakor Stajerska. Vsa je v zelenju. V okolici Kopra, tja do Dragonje, med bujno rastočimi trtami, ki že kažejo grozdno zrnje, se ti zasmijejo njivice zlate pšenice, kot plavalas deklica v vrtu. Bolj ko se bližaš Bujam in Novemu gradu, večje njive se ti prikazujejo, vedno večje, da se ti zazdi da si daleč, daleč, kjer gospoduje pšenica. Zitna polja so velika, zemlja rdeča in rodovitna.

Lepo je sedaj v Istri in veselo. Zetev je! V Istri žanjejo in z veliko večjim veseljem kot druga leta. Saj je letos prva dobra letina, odkar so koloni sami svoji gospodarji. In še nekaj je. Zadruga so polne proizvodov, oblek obutve. Kmetje nestrpno čakajo, da bo začela mlata in da ponesejo žito v zadruge po vezanih cenah. Zetev je skoraj končana, te dni pa bodo začeli mlati.

Gremo v Istro, da se oddahnemo, da pogledamo istrskemu kmetu v oči, da pogledamo morje pšenice, da se s kmetom razveselimo in pogovorimo. Trdo je delal in garal, težavno je bilo, ko pa ga sedaj vprašaš, ti vsak, vsak brez izjeme, star ali mlad odgovori: «Dobro je letos, res dobro».

Nimam ni koščka zemlje, noben klas ni moj, niti tisti, ki je ob cestnem jarku padel z voza, pa sem tako zadovoljen, takšno zadoščenje in veselje občutim, kot da bi bilo vse moje. Vesel sem za kmeta, ki sedaj ne misli na drugo kot na ono zlato zrno, ki ponoči sanja o bogatem klasu, ki upognjeno čaka, da ga požanje, da bo dobrega kruha dovolj za vso družino in za one, ki nimajo njiv in pšenice. Da, istrski kmet misli tudi na one, posebno letos. Delavci iz tovarn so mu poslali stroje, blago, delo svojih rok, on pa jim bo v zameno dal kruha.

«Vprašal sem zemljo, in so mi jo dali»

Prostrana njiva, veliki kupi požete pšenice se suše na soncu; poleg je druga, tudi velika njiva, na nji bujna kornjača, ki sega možem, ki jo okopavata, preko glave v ozadju pa se spušča v nedogled mirna, modra površina morja, tam spodaj se beli Novi grad. Dušan

Po zlatih pšeničnih poljih v Istri

ODMEVA VESELA PESEM KMETOV IN STROJEV

Angelo, star 63 let, pravi tip Istrana z brkami in rjavega obraza, kaže radovednemu popotniku, ki je šel mimo, snop pšenice. Veselo se smeje. Pred leti je imel peščico zemlje, za dva dni dela. Ni mogel od nje živeti in ne poginiti. Preklemano trdo je bilo takrat, tesno mu je bilo pri srcu, ko je leta in leta gledal površino polj ki so bila last posameznika, ki ni nikoli prijel zemlje v roke. On jo je stiskal v pest, kot dragulj, pa ni bila njegova, ni je smel obdelovati, še manj pa uživati njene sadove.

«Pa je bila reforma, vprašal sem zemljo za delat in so mi jo dali», tako mi dobesedno reče, boža z žuljavo roko lep klas in me gleda naravnost v oči. Preproste besede, pa tako bogate vsebine, kot vse polje pšenice. «Vprašal sem zemljo

in so mi jo dali». Saj mu je niso dali, vrnilo so mu jo, saj je bila njegova od stoletij. Vprašal sem ga, kaj bo napravil z vsem tem božjim darom. «Obdržali bomo zase, drugo pa bomo zamenjali za hlače, čevlje in drugo. Mi bomo dali po taki ceni, oni nam tudi po taki». Malo besed, pa bolj jasne in sončne kot vse okrožnice in govori!

Novi grad, malo mestice ribičev in kmetov. Zagledam lepo istrsko temnolaso deklico s šopom pšeničnega klasja. Za hip se mi zdi čudno saj dekleta nosijo cvetlice. Ali ni lepši kot vsak cvet, pšeničen klas? Drži ga kot sopek najlepših nageljnov in ga nese domov. Zbrala je res najlepše klasje, da ga pritrdi na steno, kjer bo čakalo do prihodnjega leta.

koruze, joče malo dete, ki bi rado k mami, pa ne more ker ga strnišče zbada.

Okolica Umage je zelo bogata na vinu in žitu. Z nami se razgovarja mlad fant. Pravi, da bodo letos lahko izvozili polovico pridelka in krili vse svoje potrebe. Če ne bo hudega, bodo pridelali od 20-25 tisoč hl vina.

Kruh in vino in novi ljudje

Sedaj pa se pripravljajo na mlatev. V Umagu je namreč največji silos v Istrskem okrožju, ki lahko sprejme 28 tisoč stotov žita. Trnadstropna zgradba je moderno urejena v prvem nadstropju je čistilnik, ki očisti žito vsega prahu, nesnage in plevela ter ga razdeli

Nad Izolo. Z enim pogledom zameš Izolo, Koper, Debeli rt, Trst, Nanos, Kras in Alpe. Vsakdo se tu ustavi.

«Od kod pa ste prišli?» Tako nas je vprašal radoveden kmet pri Dajli. Ko je izvedel da iz Trsta, nam je naročil: «Dobro, da ste prišli! Sedaj pa recite tudi drugim naj pridejo, da vidijo, kako se ti dela in napreduje, da se ne bodo več tako lagali in čakali, da se umira od gladu in strahu in da nihče ne dela».

«Ne bodo prišli, ne, bodi gotov! Če bi prišli in videli na svoje oči, bi jih peklo na dnu kosmate duše».

Pa naj pravijo in pišejo kar hočejo! V Istri je lepo in bo še lepše. Prav gotovo, ker delavec dela, ker kmet dela, ker ljudska oblast skrbi

V bogati dolini Mirne

Gremo v dolino Mirne. Sredi doline, ali skoraj bolj na ono stran, teče mala reka, ki je tudi že mejnik med Jugoslavijo in Tržaškim ozemljem. Prav blizu meje smo. Ne bi verjel. Brkati Božič Anton, nizek možakar, pelje velik voz lucerne s parom istrskih «boškarinov» z lepimi rogovi. Pametno in je napravil. Posejal je nekaj lucerne, sedaj pa pelje domov dragoceno krmo.

Srečamo se pri lepi hiši ob cesti, kjer biva bivša kolonska družina iz Italije. Pustim starega Istrana, ki me vabi na vino in grem pogledat njive semenske čebule. Krasna je, tako visoka, da se vsi čudijo. Pa tudi drugod po dolini ni slabša, in v več krajih jo opazim. Nekoliko bolj vstran pa se sliši traktor. Pohitimo pogledat. Komaj so poželi, snopje so še na kupih ob njivi in že orjejo. Zemlja je prhka in še vlažna, posadili bodo fižol.

Na sosednji njivi pobira čebulo družina Petra Radisloviča. To je marljiv in zaveden mož. Obdeluje

svojo zemljo, skrbi za vse, zato so ga postavili za sindikalnega zaupnika v dolini.

V dolini Mirne bodo letos pridelali okrog 7 do 8 vagonov čebule, ki jo bodo pobrali v enem tednu in oddali na trg. Dolina Mirne ima 700 hektarjev površine, od te je 60 odst. posejane s pšenico, v ostalem pa je kornjača, krompir, čebula, zelena, fižol in lubenica. Zemlja je zelo rodovitna, v spodnjem delu pa bi bilo potrebno peskanje, ker primanjkuje apnenca. Ko smo se poslovili od Radisloviča, smo vzeli s seboj nekaj glav čebule. Kjer koli smo se ustavili in jih pokazali, so vsi gledali debelo kot tiste čebule; skoraj niso verjeli, da kaj takega obrodi istrska zemlja.

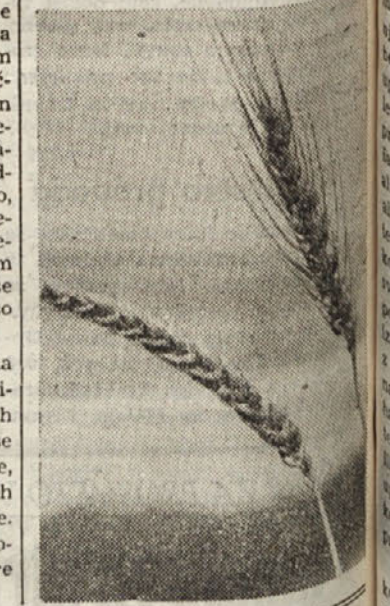
Gremo proti Dajli. To ti je raj! Tirello Romano in njegova žena žanjeta na njivi prav ob morju. Mladi mož ni imel nikdar zemlje, ker so jo že njegovemu očetu vrgli na boben. Dobil jo je tudi on in veselo dela. V jarku, v senci visoke

na osem skupin in razpošlje stodoletno čisto v razne predele. To je zelo važno za dobro ohranitev semen, pšenica pa se v takih napravah ne pokvari. V Umagu imajo tudi veliko klet in lepo razvito kmetijsko zadrugo v središču mesteca. Tajnik zadruge je mlad petindvajsetleten fant. Do agrarne reforme je bila njegova družina pod veleposestnikom Manzutti-jem ki je bil «console generale» fašistične milice. Poln je bil zlobe, on in njegova sestra. Če je bila slaba letina, je očital kolonom, da so saboterji in jih je strašil. Pa je odklenkalo tudi njemu. Mladi dečko, ki je okusil vso grenkobo tlačenegega človeka, se zaveda velike spremembe in marljivo dela z vsem svojim mladeniškim poletom in se zanima za razvoj zadruge. To so naši kadri.

Drvimo proti Sičovljam. Z vrha zajamemo s pogledom velike soline. Bližamo se kupom soli, ki jih skoraj ne moreš gledati, ker se vse blešči v soncu. Na levo soline, na desno trte in gozd sivo-zelenih oljk. Nekaj kmetov škropi trte. Pred tedni so se bal, pa se ni zgodilo ničesar hudega. Peronospora še ni.

za napredek, ker tam ne dela volška škoda kot v Bazovici, Padričah in Trebčah, ker kmet ve zakaj dela, ker kolonov ni več, ker je zemlja naša, ker jo radi obdelujemo, da bo kruha za vse.

Matjevž Hace

TRI SLIKE

Med košatimi smrekami globoko v gozdu je bil velik taborni ogenj, okrog katerega so bili položeni dolgi obtesani hlodi. Na taborni ogenj sta polagala kuharja Janko in Lovrenc dolga bukova polena. Okrog ognja pa so sedeli na obtesanih hlokih borci 2. bataljona, pomešani s petnajstimi okrajnimi aktivisti.

Večer je bil precej mrzel. Košate smreke je obsvetljeval taborni ogenj. Ob robu doline so bili postavljeni šotori, malo dalje je bilo nekaj barak. V eni izmed barak sta dva kulturnika ob slabi luči tiskala na ciklostil partizansko pesmarico. Zdaj pa zdaj je kdo pokukal skozi slaba vrata ter dejal: «Ko bodo gotove, mene ne pozabite!».

Ko je šla skupina borcev na nočno akcijo, je stopil mitraljezec Lovrenc do malega okna in zakričal: «Hej, Janez, za mnenje mora biti ena pripravljena, ko se bom vrnil čez dva dni. Jaz sem bil prvi, ki sem te prosil. Vrgel je mitraljez na ramo in odšel za ostalo skupino med smrekami dalje v do-

lino.

Kraj tabornega ognja se je začel večerni program. Vodnik Gašper, mlad in močan petindvajsetleten borec, je začel recitirati neko Askerovo pesem, za njim pa je partizanka Kristina deklamirala.

«Ali si jo videl? Tako se obrača, kakor da bi bila na mestnem odru», so polglasno govorili borci. «In kako čisto glas imas».

«Tišina, tovariši, predstava je sedaj», jih je oporočil četni komisar. Nato se je dvignilo deset izbranih pevcev, ki so stopili na gornji konec tabornega ognja, tako, da so jih vsi videli, prepevali so partizanske pesmi drugo za drugo. Violinist je zaigral nekaj pesmi. harmonikaši pa so zaigrali nekaj valčkov. Ko je bil program izčrpan, so se borci prišli za ramena in začeli s petjem različnih partizanskih in narodnih pesmi. Burnikov Pepi, ki je tisti večer vlekkel harmoniko, je dejal: «Na mnogih ohceti sem bil, a tako lepo kot nocoj še ni bilo nikoli».

Dežurni je trikrat prišel opozarjati, naj ne bodo tako glasni, sicer

jih bodo slišali do bunkerjev, kjer so ranjenci. Med gostimi smrekami je prišel s kitaro na rami Miško. Bil je zamišljen in molčel.

«Le kje si bil tako dolgo, da te ni bilo tukaj?» ga je vprašal vodnik Gašper.

«Oh, kje sem bil? Ranjenci so me naprosili, naj jim pridem kaj zaigrati».

Ves popoldan sem prepeval in igral v tisti svetli baraki, ki pa je zelo dobro skrita. Ranjenci so vstajali s postelj ter z menoj prepevali. To me je zelo razveselilo in mislil sem si: «Miško, Miško, če boš kdaj ranjen ležal v bolnici, ti bo pa kak drug tovariš igral na kitaro ter prepeval».

Komisar bataljona je stopil na vzvišen prostor ter zaklical: «Tovariši! Ura je enajst. Dosti je programa, veselja, petja in godbe za nocoj. Spati bo treba. Pa še drugič kaj!».

Borci so šli posamezno še počiv v svoje šotore. Okrog velikega ognja je stala samo še nočna straža in pa stari Jernah, ki je bil dežurni ter venomer ogledoval debele smreke in temne oblake, ki so se podili po nebu. V mali široki baraki pa je bila vso noč luč, ker se je mudilo z izdajo partizanskih pesmi. To je bilo leta 1942.

Dolga kolona borcev se je razvrščala po položaju. Četa za četo

je hitela iz male gorske vasice na robove gozda, da jih pravočasno zasede. Pet sto metrov za položajem v nekem malem starem skednju pa je ostala skupinica petih ljudi s ciklostilom. V naglici tiskajo zadnje izvide brigadnega lista Tomšičeve brigade. Oba stara kulturnika, stara borca Jože in Broškar, hitita z delom. Če eno uro mora biti list že dotiskan, da ga bodo razdelili po četah in bataljoni. Nekaj izvodov bodo poslali tudi v druge edinice in okrožja. Zraven sedi na slabem kmečkem vozu okrajni terenec Ludve, ki čaka da bo dobil dva izvoda Tomšičevega glasila za svoje okrajne terence.

Pred skednjem pripravlja konjevodca Zorko močnega konja, na katerega se naklada debele zaboje papirja ter svežnje iz natiskalnega glasila.

«Ej, to bo veselo!» se oglasi visoki Braškar. «Kadar se bo reklo: Tri dni bomo na enem mestu, takrat bomo pa lahko vse pravočasno naredili. Sedaj pa glasilo z zamu- dom izhaja, ker se večinoma premikamo in smo šele včeraj dobili zadnja dva dopisa za Tomšičev glas od borcev, ki so jih napisali kar na položaju na Bloški planoti».

V skednjem je pokukal brigadni obveščevalec ter dejal:

Broškar, daj ni nekaj izvodov glasila, da ga bom dal obveščevalcem na terenu, ki komaj čakajo, da izide, in da vidijo, kaj naši borci pišejo».

«Vse kar je prav», ga prebija Jože, obveščevalec pripadajoč eno trije izvodi glasila. Saj ti je znano, da nimamo preveč papirja, da ga moramo pravilno razdeljevati».

«I no, Jože, kaj se boš prepiral? Sedem izvodov boš dal, saj ves, kako važna je obveščevalna služba za našo edinicco», ga zavrne slobodni obveščevalec ter si prižge slobodno cigareto. Broškar je dal okrajnim terencem in brigadnemu obveščevalcu določeno količino glasila, nakar sta jo ubrala iz skednja. Pred odhodom je pa še brigadni obveščevalec zakričal: «Hej, Jože in Broškar javkata, da nimata dovolj papirja; za tri vozove vseh in čez tri dni ga bomo imeli. Vse brigadne mule in konji ga ne nosijo, toliko ga bo. Bosta že videla obveščevalci!».

Cez nekaj časa se je vnela dolga kolona padalec okrog male prazne doline. «Menda bo treba iti», je omagala Broškar Jožetu, da se na drug položaj ne pomakne na drug položaj. «Se pol ure bova delala in končala bova», je dejal Jože ter poltelil z delom. Pomočnik kulturnikov neki mlad borec, bivši študent, je hitel z vezavo zadnjih izvodov glasila. Komisar brigade je bil zelo v behu, ker še ni bilo Jože in Broškara. Mine so zelo gosto padalec malo gorsko vasico.

NADALJEVAJE NA 7. STRANI

Nasza gruda

KMETIJSKA PRILOGA ŠTEV. 13

CEMENT MORAMO PRAVILNO UPORABLJATI

Cement je postal tudi v kmečkem gospodarstvu predmet splošne uporabe. Danes visoke cene sicer še ne dopuščajo, da bi se naš kmetovalec posluževal tega važnega gradiva v širšem obsegu, kljub temu pa je ta za nekatera gradbena dela nadomestljiv pripomoček.

Glavna pravila za pripravo betona so splošno znana tudi nestrokovnjaku. Kljub temu pa se ta dragocen material v mnogih primerih ne uporablja smotrno in potrebno je, da na glavne napake pri uporabi cementa opozorimo našega kmetovalca in naše domače zidarje.

Beton je, kakor znano, sestavljen iz kamenitega ali peščenega dela in cementa. Cement je vezilo, ki povezuje večje ali manjše ločene kamnite ali peščne kose in napljuje na tak način praznine med kosom in kosom ter med zrnom in zrnem. Čim več je teh praznin in čim večje so, tem več cementa moramo uporabljati, če hočemo, da bo beton ustrezal gradbenim potrebam. Zelo važno je zaradi tega, da si izberemo material, ki bo vseboval čim manj prostora med zrnom in zrnem. To pa bomo dosegli le, če bodo v betonski mešanici zastopane vse velikosti zrn, od prahu do debelih elementov.

Če imamo peski naravnega izvora, ustrezajo po navadi vsem zahtevam, vendar pa moramo paziti, da ne vsebujejo zemeljskih primesi, ki bi betonsko maso le oslabil. Pri masovnih zidovih (ne pa pri gradnji malih debelin in pri železnobetonjskih konstrukcijah) lahko uporabljamo znatno količino debelega kamena, ker bomo s tem prihranili mnogo cementa. Najboljše oblike peščenih zrn je kockasta ali okrogla. Slaba pa so ploščata ali črepijasta zrna, ker bomo v tem primeru porabili znatno večjo količino cementa. Gramozu ne potrebujemo največkrat naš domači zidar potrebne pažnje. Vendar je stvar izredne važnosti, če hočemo shraniti materialom. Pri nas se uporablja na splošno drobn material, ki prihaja iz drobilnic in ki je zaradi tega sestavljen iz zrnja enake velikosti. Potrebno je v tem primeru uporabljati več sortimentov peska, kar je samo na tak način možno pridobiti pravilno gramozno zmes.

Pri pripravljanju betona igra količina in vrsta vode precej važno vlogo. V vodi ne sme biti kvarnih primesi, ki jih n. pr. dobimo v vodi iz mlak. Voda mora biti čista, po možnosti mehka (deževnica v vodnjakih). Dobro ustreza pri nas voda iz kraških vodovodov. Prav posebno pa je potrebno opozoriti, da moramo pri pripravljanju betonske mešanice z vodo prevečati. Dokazano je namreč, da prevelika količina vode v betonu vpliva na proces strjevanja betona samega. Dobro bi bilo, da bi se beton uporabljal v le komaj važni obliki. Tak beton bomo seveda v opaže dobro nabivali, da bomo s tem zgostili in da bomo napolnili vse notranje prostornine. Če za železnobetonjske gradnje bomo uporabljali vlažnejši beton, ker bi sicer ne mogli spraviti zmes v vse kličke opaža in med železje, bomo zračunane po teži betona, v najskrajnejših primerih pa naj se odstotek zviša na 10%.

Paziti moramo seveda tudi na pravilno mešalno razmerje med cementom in gramozom. Ni mogoče dajati v tem pogledu točnih navodil. Na vsak način bomo mešali na nepropuščajčo privlake (omejena) 1 del cementa z 1 delom gra-

moza. Za masovne zgradbe (n. pr. stopnice) bomo zmešali 1 del cementa na 4-5 delov gramozu. Razmerje za železnobetonjske konstrukcije je 1:4 do 1:6. Za zidove zadostuje 1 del cementa na 8 delov peska. Za temelje, ki ne bodo prinašali velike teže, pa bo zadostovalo 1 del cementa na 10 delov gramozu. Nižje količine cementa ne bomo mogli v nikakem primeru uporabljati. Količino cementa moramo točno zmeriti in ne smemo se nanašati na oko ali na izkušnje, ker bi tudi majhne napake utegnile škodovati kakovosti dela. Pri manjših delih pride seveda v poštev samo ročno mešanje. To opravilo moramo opravljati vestno, tako da bo cement enakomerno porazdeljen na vso betonsko maso.

Ko smo beton natolkli v opaže, se prične tako imenovani proces

vezave. Ta traja od 5 do 6 ur. Končan je, ko postane pri lahkem pritisku nohta na površini trajen znak. Proces otditve pa lahko traja tudi več let. Praktično se smatra, da se proces utrditve izpolni v 28 dneh.

Z izhlapevanjem vode se beton krči. Jasno je, da voda v notranjosti betona izhlapeva le počasi. Važno je, da zaradi tega beton primerno polivamo, da bi preprečili prehitro izhlapevanje na površini.

To so le, kakor rečeno, nekatere najvažnejše stvari v pripravi betonske mešanice. Pri pravilni uporabi cementa bo naš zidar lahko prihranil od četrtine do tretjine cementa, ki bi ga sicer potrosil pri nepravilni uporabi, ne da bi pri tem trpela kakovost zgradbe.

Dr. O.

Kake se branimo proti kodravosti breskev

Lansko leto se je marsikateri sadjar v Kopršini potožil, da mu je kodravost uničila ves pridelek breskev. Čeravno ni bilo obilice dežja, se je ta bolezen razširila in ponekod, v nekaterih sadovnjakih tako napadla posamezna drevesa, da je odpadlo vse listje. Seveda so zaradi tega odpadli tudi vsi plodovi. Bolj marljivi sadjarji so že takoj po napadu boleznii pobirali napadene liste ter jih sproti zaigali. Ponekod pa je bolezen zajela popolnoma vse liste, tako da so drevesa v času enega meseca ostala popolnoma gola, ker je vse listje odpadlo. Pri takih drevesih se je naravno pričakovalo tudi letos, da se bo prej ali slej spet pokazala bolezen, ker so se glivice iz močno napadenih listov prenesle tudi na vejice in tam ostale do letos.

Uspehi z bordoško brozgo

Mnogo je že takih vsevednežev, ki škropijo proti kodravosti z navadno 1% bordoško brozgo ter pravijo, da to zadostuje. To ni res. Na posestvu kmetijske šole v Skočjanu pri Koprju, so nasadi breskev na prav močnih ilovnatih tleh. Tudi tu je lansko leto kodravost zelo močno napadla nasade. Zato smo breskve škropili v preteklem februarju z bordoško brozgo. Uporabili smo za zgodnje vrste 3% brozgo, za pozne pa 5%. Rezultat tega škropljenja je bil sledeči: vse pozne vrste niso pokazale niti enega lista, ki bi bil napaden po kodravosti, medtem, ko so nekatera drevesa bolj zgodnjih vrst tu pa tam bila napadena. Mnenje, katerega smo si na temelju tega ustvarili je, da je boljše, če škropimo tudi bolj zgodnje vrste s 5% brozgo. Tega mnenja je bil tudi tov. Bullo, strokovno in praktično zelo razgledan sadjar iz Kopra. On je delal poizkuse na nekem posestvu pri Ankaranu, ter škropil breskve, ne glede na to, ali so več ali manj zgodnje ali pozne, vse s 5% bordoško brozgo. Na nasadih, ki jih je škropil na ta način, se kodravost ni nikdar pojavila.

Kako se napravi ta brozga, skraj ni potrebno ponovno navajati. Napravi se enako kakor brozga, s katero škropimo trte, z razliko, da

namesto 1 g modre galice in 1 kg apna, vzamemo petkratno količino galice in apna. Postopek pri mešanju je enak onemu, ko pripravljamo škropivo za trte. V leseni posodi, ki drži kakih 50 litrov, raztopimo 5 kg modre galice ali vitijola. Da se prej raztopi, uporabimo lahko tudi vročo vodo. V drugo posodo, ki drži nekaj več kot 100 litrov, vlijemo nekaj vode, v katero zmešamo kakih 6 1/4 do 6 1/2 kg gašenega apna, ter to tekočino precedimo, da se pesek in druge nečistočnice odstranijo, da nam ne bi zamazale škropiljke. To tekočino zlijemo spet v isto posodo ter dodamo vode, da vse skupaj znaša 50 litrov. Nato dolivamo tej apneni mešanici raztopnino modre galice in neprestano mešamo. Škropivo je pripravljeno. Ker so breskve zelo občutljive, je treba škropiti že v februarju mesecu, sicer je nevarno da osmodimo mlado popje, če bi škropili bolj pozno.

Breskve lahko škropimo tudi z drevesnimi karbolineji, toda ne pod konec zime, ampak v pozni jeseni, ko je listje odpadlo. Se bolje kakor s karbolineji škropimo breskve z apneno žvepleno brozgo

Les moramo skrbno čuvati

Les spada med surovine, ki so za človeka in človeško življenje velikega pomena. Kljub tehničnim pripomočkom in umetnim nadomestkom uporaba lesa trajno narašča, medtem ko se rezerve lesnega materiala v svetu trajno krčijo. Iz tega sledi nujnost, da se ne samo zaščitijo gozdovi, temveč da se tudi les pravilno in umno izkorišča in uporablja.

Kdaj naj les sekamo

Prvo vprašanje: kdaj naj sekamo les, da bo najbolj trpežen in da bo imel največjo uporabno vrednost. Zadeva je znanstveno še precej sporna in ni še v tem pogledu dokončnih zaključkov. Praktično so pa ugotovili, da je za sečnjo vseh drevesnih vrst najprimernejša jesen in zima. Najbolj škodljiva pa je

LEP NASAD SEMENSKE CEBULI

in sicer uporabljamo 15% te brozge na 100 litrov vode. S to brozgo ne preprečujemo samo kodravosti, ampak uničujemo tudi jajca listnih uši, katere se na breskvah kaj rade pojavljajo. Letos so n. pr. listne uši, zelo napadle breskove nasade. Ze od daleč se je listje svetilo, kakor da bi bilo mokro, čeravno je bilo to opoldne v vročem dnevu. Človeku se je zdelo, kakor da bi bilo listje mokro od rose. To je bila res rosa, tako zvana »medena rosa«, izločina, katero izločajo listne uši, na katere se kaj rade spravljajo mravlje. Z medeno roso so bili nekateri sadovnjaki dobesedno pokriti.

Uš, ki izloča to »roso«, je oljno zelene barve, ki se na breskvah pojavlja včasih v taki množini, da kar pokrije listje. Proti tem užem imamo sredstva za njih pobijanje. V ta namen uporabljamo tobačni ekstrakt (1 1/2%) z dodatkom dveh kg kalijevega mila. To napravimo tako: v 50 litrov vode raztopimo 1 do 1 1/2 kg tobačnega ekstrakta. V drugo posodo stavimo spet 50 litrov vode in v to vodo stavimo do 2 kg kalijevega mila, katerega smo prej raztopili v nekoliko litrih vroče vode. Obe raztopini zmešamo in brozga je pripravljena za uporabo. Seveda, če drugega mila ni na razpolago uporabljamo tudi navadno milo, toda ni dobro, ker škoduje rastlinam. Tu pravijo ljudje, da se da ubraniti listnih uši tudi z 1% tobačnim izvlečkom, kateremu dodamo 2 kg navadnega mila. O tem bi pa rad slišal mnenje še drugih praktikov.

Po navodilih tov. Priola, ravnatelja mariborske kmetijske šole, smo uporabili tudi Nikopren v 0.12% raztopini. Nikopren se zmeša z vodo (12 dkg Nikoprena na 100 litrov vode) in škropivo je gotovo.

Rezultati teh poizkusov bodo pokazali, katero sredstvo je boljše.

lesnega materiala. Dolgo bi bilo naštevati in opisovati vse številne doslej znane saprofite. Naj omenimo le, da nekatere glivice napadajo vse vrste lesa, druge pa le določene vrste drevja. Poleg tega se nekatere glivice razvijajo le na svežem lesu (pojavljajo se v tem primeru razne rdečkaste ali plavkaste lise ali pege), druge pa nadaljujejo s svojim delovanjem do končnega uničenja lesnega tkiva.

Pogoji za ugodni razvoj glivic so primerna vlaga in toplota, kakor tudi sestava redilnih snovi v lesu samemu. Na splošno glivicam najbolj ugaja les, ki vsebuje od 40 do 60 odstotkov vode in temperatura nad 25 stopinj. Nekatere snovi pa so delovanju glivic škodljive. Čreslovina in smolnate snovi dajejo zaradi tega nekaterim vrstam lesa večjo ali manjšo odpornost proti škodljivim glivicam. Med najodpornjši lesni material spada, kakor je znano, mecesen, cedra, rdeči bor (smola!), kostanj, hrast in brest (čreslovina!). Med srednje trpežne vrste spadajo: smreka, jelka, jesen, javor; najmanj odporne vrste so: cer, bukva, tonol in žezlina.

In kako ga ohranimo

Naša korist je zatorej, da les čimprej osušimo in da ga posečemo pred toplo letno sezono. Važno je tudi, da ga ne pustimo ležati na vlažni zemlji in da ga primerno dvignemo na podlage in s tem omogočimo kroženje suhega zraka.

Prehitro osuševanje pa vsekakor škoduje lesu, ker povzroča razpoke, ki zmanjšujejo vrednost surovine in omogočajo pristop vlage in s tem razvoj glivic v notranjosti stebela. Potrebno je, da se iz teh razlogov osuševanje izvrši le postopno. Dobro je, da ne obelimo stebela takoj po sečnji in preprečimo tako naglo izhlapevanje vode. Po obelitvi pa ne smemo izpostavljati hlode pekočemu soncu ali vetru. Najbolje je, če les dozorjava v senčnem a hkrati suhem in mirnem okolju.

Zavedati pa se moramo tudi, da se v lubju in pod lubjem skriva najrazličnejša zalega lesnih škodljivcev. Zato naj velja načelo: vse lubje in vse lesne odpadke sežgati!

Dr. O. S.

CEBULA 12 DOLINE MIRNE

Kako ravnamo z obolelimi živali

Domače živali, ki jih potrebujemo v kmetijstvu, večkrat nenadoma zbole. Lastnik sam jim mora v teh primerih čisto nuditi prvo pomoč. Najprej se moramo prepričati v čem je to obolenje, ali ima zunanje vzroke, kakor poškodbe, ali pa tiči v notranjosti. Ko ugotovimo vzroke bolezni, jih moramo čimprej odstraniti. Taki vnani vzroki so na primer zasajeni žebli, tiščanje slabe vprege. Notranji vzroki pa se ne dajo takoj odstraniti, čeprav so nam znani, kakor na primer obilno zaužita sočna detelja, ki povzroča napenjanje, prekomerno žretje itd. V teh primerih moramo odstraniti ali ublažiti škodljive učinke s primernimi sredstvi.

Obolelim živalim moramo brez-pogojno privoščiti mir in počitek. Delovne živine ne smemo več upregati. Potresti jim moramo dobro steljo in jo pokriti z odejo. Ako ima žival pri notranjih boleznih še veselje do krme, ji je sploh ne smemo pokladati ali pa zelo malo; nikakor pa ne toliko, kolikor bi je žival rada požrla. Odtegnitev krme pomenja večkrat že ozdravljenje. Pijača, najraje čista sveža voda, naj se pa da obolelim živalim večkrat. V prvi vrsti je treba skrbeti za čisti zrak v hlevu in se izogibati prevelike toplote. Ako se pojavi sum kakšne nalezljive bolezni, moramo obolelo žival takoj ločiti od drugih.

Vnetje

Najčešče se pojavlja vnetje, ki se spozna po bolečinah, po zvišani temperaturi in po nabrekliosti obolelega telesnega dela. Vnetje se ali razkroji, vtrdi, ognoji ali pa prisadi. Vsak razvoj vnetja zahteva posebno zdravljenje. Najugodnejši razvoj vnetja je razkroj. V tem primeru se pri veliki bolečini in pri veliki toploti polagajo blažeci obkladki z mrzlo vodo, ledom ali snegom, vodo s kisom ali soljo. Pri manjših bolečinah in manjši toploti pomagajo vlažno tople kopeli ali obkladke z otrobi in senenim semenom. Oteklina se da tudi nalahko drgniti z gorko svinjsko mastjo. Ako se na ta način vnetje ne razkroji in, ako grozi gnojenje ali celo prisada, moramo poklicati živinozdravnika.

Ako je koža ločena od mišičevja, imamo opraviti z ranami. Pravkar nastale rane z ostrim robom se dajo ozdraviti brez gnojenja, ako se pravilno izčistijo. Pri raztrganih in razbitih ranah nastopi pa vedno gnojenje. Takoj po rani naj se uporabljajo hladila sredstva kakor sveža voda s kisom in soljo; ako se rana ognoji, jo je treba čistiti z mlačno vodo ali s kamiličnim čajem. Mazila naj se ne uporabljajo. Ako dobe rane večji obseg, ako so videti slabe, naj se pokliče živinozdravnik. Krvavitve iz malih žil prenehajo navadno že po kratkem času. Pri močnejših krvavitvah naj se pokrije rana z vato, popojeno s kisom ali železnim kloridom. Večkrat je treba, da se rane podvežejo. Toda to naj opravi kak strokovnjak.

Vnetje prebavil

Prebavila se rada vnamejo zaradi pokvarjene hrane, pri hitri izpremembi krme, pri preobledenosti in pri prehladu. Živali ne kažejo nobenega pravega veselja do krme, požirajo slamo, gnojico, gnoj, apno in drugo, medtem, ko dobro krmo zametujejo. Pri prežvekovalcih se pojavi neredno prežvekovanje. Blato prihaja od bolne živali v dolgih presledkih, je stisnjeno, črno, sluzasto, podobno razredčeni kaši in večkrat tudi smrdi. Obenem postane tudi golec sluzast, živali se polotita nekaka potrlost in nerazpoloženje. Mrzlina se le redkokdaj pojavi.

Pri primernem ravnanju in dieti se bolezen kmalu ozdravi. Ako se

je pa bolezen zanemarljiva, traja zdravljenje tedne in tedne. Pri zdravljenju je treba najprej odvrniti vzroke, žival naj se ne krmi ali pa naj se ji da le malo dobrega sene in kot pijača čista voda. Nekaj soli tudi prija živalim. Pri zaprtju naj se da večja količina Glavberjeve soli. Pri driski naj se jim da ovsena ali pa lanena pokuha, približno ena polna skodelica z 0,2 gramoma opija dvakrat na dan. Tudi prašek iz 1,5 gr rabarbare, 0,5 gr opija in 1 gr magnezija, kakor tudi klistirke s kamiličnim čajem, nekaj oljem in opilsko tinkturo, so se izkazali. V dolgotrajnih obolenjih je treba seveda poklicati živinozdravnika. Ko je žival bolezen že prebolela, jo moramo delj časa krmiti z lahko prebavljivo krmo in le polagoma preiti k navadni krmi.

Prebavne motnje

Ako tičijo prebavne motnje v prednjih želodcih, se pojavi zmanjšanje, nereden tek, a tudi prežvekovanje postane zelo neredno, če že popolnoma ne preneha. Gibanje vampa navadno izostane. Blato odhaja s težkočo je suho, stisnjeno in sluznato. Mleka ni več. Žival je potrta, menjuje se mrzlina, večkrat nastopijo bolečine in zmerno napihnenje. Pojavi se tudi splošna šibkost in silna mrzlina, pri kateri naraste temperatura na 39 stopinj C. Ako se prične takoj z zdravljenjem, ozdravi žival že po kratkem času. Ako se zanemari, traja bolezen tedne in tedne in se konča večkrat s poginom živali. Žival zdravimo s tem, da ji ne damo krme, dokler ne začne zopet redno prežvekovati. Sele tedaj pokladamo male količine dobrega sene in kot pijačo svežo vodo. Ko gre bolezen na bolje, količine sene polagoma večamo in damo živali tudi razredčeno oblogo s soljo. Koristna je v začetku tudi večja množina

(približno 500 gr) Glavberjeve soli in močno razredčena solna kislina (okoli 20 gr na 1 liter). To je treba dati večkrat, dokler ne pride do redne izpraznitve. Tudi, ko žival ozdravi, naj se ohrani še nekaj časa dieta z grenkimi sredstvi kakor sviščem (encianom) in kolmežen. V hudih primerih ne zadostuje niti ta sredstva in se moramo na vsak način zateči k živinozdravniku.

Kolika

Vse nenadno nastopajoče močne trebušne bolečine pri konjih, pri čemer živali z nogami brcajo, se valjajo po tleh, se ozirajo na svoj trebuh in drugo, imenujemo koliko. Zdravimo jih s tem, da jim krepko drgnemo telo, ki ga prej nekoliko oškropimo s fluidom, kafričnim spirito ali terpentinovim oljem in jih nato pokrijemo z odejo ali pa jim ovijemo vlažen ovitek okrog trupa. Pri krčeviti koliki učinkujejo notranje klistirke z motovilcem ali čajem iz kamilič, ugodno na potek bolezni.

Napenjanje pri govedu se pojavi nenadoma navadno po zaužitju mlade sočne detelje in zahteva takojšnjo pomoč. Pri manj hitrem napenjanju koristi salmijakovec (15 gr na pol litra vode) ali apno (15 gr žganega apna v pol litru gorke vode) pri odraslih živalih. Pri hudem napenjanju pa je treba uporabljati ali cev v goltanec ali pa trokar, s katerim prebodemo levo lakotnico.

Tako imenovano kronično napenjanje se pojavlja pri krmljenju s suho krmo. Ni posebno hudo, se ponavlja večkrat, posebno pri telatih. Vzrok tiči v šibki prebavi. Grenka sredstva kakor svišč in pelinovi čaj koristijo. Tudi razredčena solna kislina (10 gr na 1 liter vode) učinkuje ugodno. Ako pa traja bolezen le predolgo, treba živini zdravniške pomoči.

Dr. I. B.

Letno oskrbovanje češeni

Zaradi podnebnih in talnih razmer je češnja na Tržaškem ozemlju zelo razširjeno sadno drevo, ki nam ob dobri letini nudi precej dohodka. Zato pa zaslužijo češnje, da jim posvetimo več pozornosti ter jim žrtvujemo nekaj ur negovanja in pa nekoliko stroškov.

Marsikdo misli, da češnje ne potrebujejo nege. Kmetje ne polagajo pažnje na to, če potem rosa osmudi njih listje, ali pa če ga pojedo gosenice požrešnega pedica. Tako naziranje je seveda zelo zgrešeno, ker češnje potrebujejo vse leto do jeseni zdravega in obilnega listja. Listi so rastlinam to, kar so živalim pljuča in želodec. Z njimi rastlina diha in z njih pomočjo črpa hrano iz zraka ter predeluje sokove, ki prihajajo iz zemlje. Zdravo listje je torej za vsako rastlino velike važnosti in tako tudi za češnje, čeravno je že obrodila sad. Zlasti je velike važnosti za obstoj in rodovitnost češenj v naslednjem letu popje, ki se razvija poleti. To popje skriva v sebi cvet, list in sad za naslednje leto. Če je listja malo, oziroma če je listje bolno in poškodovano, se tudi popje slabotno razvija. Neizogibna posledica tega je potem slaba letina. Zato moramo skrbeti, da ohranimo češnje jeseni zdravo in obilno listje, kar dosežemo s tem, da jih branimo pred rastlinskimi in živalskimi škodljivci. Glavne rastlinske bolezni, ki napadajo češnje so smolikavost, medena rosa, kržljavost, plesnoba in žig listja. Glavni živalski škodljivci pa so: pedic, ličinke listne ose, razne listne uši in češnjevi kukci ali lubadar.

Smolikavost češnjam ne škodi toliko kakor breskvam. Smolikavost ne povzroča glivice, pač pa je to bolezen, ki nastane iz raznih okoliščin, ki motijo redno delovanje vseh prehranjevalnih in dihalnih organov. Sredstva proti tej bolezni so: gnojenje z umetnimi gnojili, ki vsebujejo kalij in apno, ter pažnja, da drevesa ne ranimo z okovanimi čevlji itd. Proti medeni rosi nimamo pomoči. Proti tej bolezni koristi dež. Kržljavost in ožig listja branimo s škropljenjem z modro galico in apnom, plesnoba pa pobijamo z žveplanjem.

Veliko škodo povzročajo poleti na češnjah gosenice pedica, ki razjedajo listje. Včasih se pojavi ta golazen v takem številu, da obje češnje do golega. Proti pedicu pomagajo znani lepljivi pasovi, s katerimi ovijemo v oktobru in novembru deblo.

V tem času se metuljski pedica in samice med seboj plodijo. Samice nimajo peruti, zato lezejo po debelu na sadno drevje, zlasti na češnje, da tam odložijo svoja jajčeca. Lepljivi pas jim prepreči lezenje na drevo in na ta način obvarujemo češnje pred pedicem.

Kdor je to delo opustil in opazna na svojih češnjah gosenice pedica, mora poškropiti drevje z 1% raztopino svinčene arzenata. To sme storiti šele potem, ko so češnje obrane, ker je svinčni arzenat hud strup. Pri škropljenju moramo paziti, da nam strup ne pride v usta. To sredstvo pomaga tudi proti ličinkam listne ose. Ličinke te ose, ki so podobne malim polžem, razjedajo listje. Objedeno listje postane prozorno kakor tenčica, ker ličinke razjedajo samo listno površino, tako da ostanejo gole žilice. Proti listnim ušem je učinkovito škropljenje z raztopino kvasijevih

POLNO JECMENOVNO KLASJE V ISTRI

Tuberkuloza živali in ljudsko gospodarstvo

Tuberkulozo pri ljudeh smatramo za socialno bolezen. Podobno lahko trdimo, da je jetika pri živalih posledica nehygienskoga oskrbovanja in ravnanja z živalmi, kakor tudi preintenzivnega enostranskega izkoriščanja. Za primer naj navedemo, da je tuberkuloza pri divje živečih živalih nepoznana bolezen. Zato pa za to zahrbtno morilo bolehalo predvsem krave kulturnih pasem. Pri teh pasmah je proizvodnja mleka mesa in maščobe pojačena do viška na škodo odpornosti telesa proti boleznim. Čezmerno izkoriščanje že samo po sebi slabi odpornost živali proti tuberkulozi. To odpornost živinorejci še zmanjšujejo z zanamiranjem temeljnih pogojev zdravja pri vzreji, nastanbi in negi. Medtem ko si je človek nadomestil zgubljen življenje v prosti naravi s športom, smo naše domače živali zaprli v hleve, kjer stoje priklenjene vse svoje življenje. Primanjkuje jim blagodejne sončne svetlobe in potrebne gibanja. Vse to ustvarja nagnjenost k raznim boleznim, a zlasti neodpornost proti tuberkulozi.

Od vseh domačih živali je tuberkuloza najbolj razširjena pri molznih kravah in to zlasti pri najboljših molznicah, ki so stalno v hlevu. Take krave vzrejujejo predvsem večja posestva, kjer je v enem hlevu nameščeno večje število živali. S tem je dana tudi večja možnost za širjenje bolezni od živali na žival. Po statističnih podatkih zadnjih let je ugotovljeno, da je tuberkuloza tudi v Jugoslaviji na večjih posestvih mnogo bolj razširjena kot pri živini manjših posestnikov. Na posameznih večjih posestvih je odstotek tuberkuloznih goved presega 40. Povprečni odstotek tuberkulozne goveje živine se na večjih posestvih giblje okoli 15 odst. Pri kravah v okolici večjih mest, kjer se goveda močneje izkoriščajo za mlečnost in obenem redko spuščajo na prosto ter nimajo priložnosti za pašo, zaznamujemo okoli 5 odst. tuberkuloze. V predelih, kjer se živina večinoma goni na pašo, je tuberkuloza redka, odnosno dosega povprečno komaj eno žival od sto.

Tuberkuloza goved ogroža tudi človeško zdravje, zlasti zdravje naših otrok, ki se lahko nalezijo bolezni z nekuhanim mlekom. Po najnovejših podatkih izvira v zapadnih državah okoli 30 odst. vseh primerov tuberkuloze iz okužen govejega tipa tuberkulozne bacila.

trsk. Proti češnjeveemu kukcu, malemu hrošču, ki vrta pod lubačom in dela številne ozke luknjice, ni pomoči. Da bi se ne razpasel, je potrebno napadeno drevje posekati in zažgati.

Kmetovalci upoštevajte ta priporočila in skrbite za češnje. Stroški in trud vam bodo prihodnje leto obilno povrnjeni.

V primeri z drugimi zahodnimi državami je stanje živalske tuberkuloze v Jugoslaviji sorazmerno mnogo manjše kot drugod, kjer se odstotek okuženih goved giblje med 30-50 in več odstotki.

Razen tega je v teh državah kor tudi v Zedinjenih državah Amerike zelo razširjena tuberkuloza pri prašičih. Tuberkuloza pri svinjah je zlasti pogosta v vzrejalnicah, kjer krmlijo prašiče s posnetim kravjim mlekom, ki je okuženo s tuberkuloznimi bacili.

Iz tega sledi, da moramo podpreti vse ukrepe, da se te nesreče izognemo. Ne smemo pustiti ta problem v nemar in prekrižanih rokah, da se bo tuberkuloza razširila tako močno kot v zapadnih državah.

(Po Umnem kmetovalcu)

Gnojnična črpalka

Kljub neštetim naukom in opominom še danes nekateri kmetje valci nočejo upoštevati velike gnojilne vrednosti gnojnice. Koliko tega dragocenega gnojila se razlija po raznih zanemarljivih dvoriščih in slabo zgrajenih in oskrbovanih gnojniščih.

A tudi oni, ki se zavedajo velike gnojilne vrednosti gnojnice, se pri zbiranju, prevažanju in polnjenju gnojnice nekoliko potratni. Množično uporablja v svojem gospodarstvu gnojnične črpalke, ki so se povsod obnesle, koder so jih uvedli.

Gnojnična črpalka je na naših kmetijah eden prav potrebnih in mačih strojev. Rabi jo vsako hiš lahko pri čiščenju gnojnice, pri čiščenju straniščnih gnojničnih jame, za čiščenje pri zasanjanju vode, potrebne pri zalivanju na vrtu itd. In pri vseh teh poslih zadostuje le ena delovna moč, in delo gre naglo izpod rok. Tudi za polnjenje sodov pri odvažanju gnojnice in straniščne vode da gnojnična črpalka izborno uporabljati v 15 do 20 minutah more ena oseba napolniti v sod 10 do 15 hl tekočine, ne da bi se pri tem onesnažilo, razlivalo tekočino po tleh in ne da bi se izgubljala dragocena gnojila.

Pri gnojniku je črpalka neobhodno potrebna za lahko in morda oskrbovanje gnoja. Z njo se lahko redno zalivati gnojni kup in s tem čino, ki prodira skozi gnoj, zopet zbira v gnojnični jami tekočina je sama polna rastlinskih redilnih snovi in vpliva zelo ugodno na gnojilno sestavo gnojne kupa.

Koliko truda in dela, koliko snovi prihrani, kdor uporablja črpalke, ve le tisti, ki jo je v svojem gospodarstvu že uvedel.

Jugoslovansko ljudstvo gradi predkongresnim tekmovanjem še z večjo vneto socializem

Na svoji seji dne 20. maja t. l. plenem CK KP Jugoslavije sklenili, da se skliče 21. julija 1948. v Zagradu V. kongres KP Jugoslavije. Vsi narodi Jugoslavije so ta sklep navdušeno pozdravili. Sklepi kongresa je sprožilo mogoče socialističnega tekmovanja na kongresu po vsej Jugoslaviji. Centralnemu komiteju Komunistične partije Jugoslavije pošiljajo delovne in nameniščeni ter množične organizacije obveze ter pozive na tekmovanje, ki prepričljivo govore o vsem borbenem duhu jugoslovanskih delovnih kolektivov ter o njihovi ljubezni, ki jo goje delovni kolektivi do partije, domovine in maršala Tita.

Glavni štab mladinskih delovnih kolektivov na gradnji avtoceste «Bratstvo - enotnost» je med prvimi izšel na mladino razglas, v katerem poziva velik pomen kongresa. V razglasu pravi, da so graditelji sprejeli obveze, da se bodo borili za uspešno organizacijo dela, za prenehanje dnevnih nalog za varovanje z materialom, za znižanje stroškov, za čimvečjo storitev dela, za čim uspešnejšo ideološko, politično, kulturno in fizikalno uspešno delo.

Delovni kolektiv predilnice in tiskarne v Mariboru je napovedal okolišni predletnega plana predkon- gresno tekmovanje vsem tekstilnim delovnim kolektivom Slovenije. Tekmovanje poteka pod petletno, obrati, rudniki, železarne, tovarne itd. tekmujejo med seboj, da počaste kongres. Železarna na primer tekmuje z železarno v Zenici. Graditelji in delavci tovarne IVO-LOLA so pozvali na tekmovanje kolektiv Titovih zavodov in graditeljev Litostroj. Do 21. julija pa so obvezali tudi mnogo krajev, da dogradijo svoje zadržne do-

delovne skupnosti ter so

velik prispevek k pospešitvi gradnje socializma.

Ob predkongresnem tekmovanju pa je izdal tudi glavni odbor Enotnih sindikatov Slovenije sindikalnim organizacijam svoj proglas, ki ga na kratko povzemamo.

Številni delovni kolektivi v LR Sloveniji sprejemajo vsak dan tekmovalne obveze za izpolnitev in prekoračenje planskih nalog, s čimer izražajo veliko ljubezen in predanost slavni komunistični partiji Jugoslavije in maršalu Titu.

Glavni odbor ES Slovenije pozdravlja samoiniciativno delovnih kolektivov, ki sprejemajo tekmovalne obveze v počastitev V. kongresa KPJ. Da bi to tekmovanje, ki se je že široko razmahnilo in zajelo številne delovne kolektive, do- bilo organiziran izraz odločnosti teh delovnih kolektivov v borbi za socializem, za moč in srečo domovine, poziva glavni odbor ES Slovenije ob priliki svojega III. plenuma vse sindikalne organizaci-

je, udarnike, brigadirje, mojstre, inženirje in tehnike, prav slehernega delavca in nameščenca, da sledijo vzgledom tistih kolektivov, ki so že pričeli okrepljeno socialistično tekmovanje v počastitev V. kongresa. V ta namen naj se skličejo konference po delovnih skupinah, na katerih se bodo sprejemale obveze, kasneje pa naj se vodi evidenca o rezultatih tekmovanja.

Tekmovalne obveze morajo biti čim bolj stvarne ter naj v prvi vrsti zajemajo v svoj plan borbo za znižanje polne lastne cene, ki pomeni borbo za čimprejšnjo in uspešno izpolnitev planskih nalog, dvig življenjske ravni delovnega ljudstva.

Tako gradi jugoslovansko ljudstvo z vedno večjim zagonom socializem in sklicanje V. kongresa KPJ mu je v še večjo vzpodbudo pri njegovih naporih. Tekmovalne obveze v počastitev kongresa pa so najbolj veran izraz zaupanja delovnih množic v vodstvo partije.

Italijanski delavci odločno branijo sindikalno enotnost

Italijanski delavci se že dolgo časa uspešno bore za izboljšanje svojih življenjskih pogojev, pri čemer jim je bila vedno v oporo sindikalna enotnost. S to enotnostjo so marsikdaj prisilili delodajalce k umiku. Ta enotnost pa je industrijskem trgu v peti in se zato poslužuje vsakovrstnih spletk, da bi jo razbili. Pred kratkim smo obširneje pisali o delovanju «katoliške» delavske organizacije ACLI, sedaj pa so manjšinske skupine demokristjanov, republikancev in Saragatovih «socialistov» v Italijanski splošni zvezi dela sami ustanovili nekako «alianso» in s tem izvedli prvi organizirani napad na sindikalno enotnost. To svojo «a-

lianso» so imenovali «Zvezo za enotnost in neodvisnost sindikatov». Kako je ta zveza «neodvisna», nam najbolj kaže dejstvo, da so jo navdušeno pozdravili vsi listi, ki so v službi bankirjev in industrijecev. Seveda mora ta zveza svoje delovanje zakrinkati s tem, da trdi, da je treba sindikate osvoboditi vsakega vpliva političnih strank, med tem pa so ravno stranke tako imenovane «trete sile» ustanovile to zvezo z namenom, da bi cepili Splošno italijansko zvezo dela in šibili sindikate, tako da bi jih lažje podredili volji industrijecev.

Italijanski delavci pa ne gredo na limanice ljudem, ki jih sploh ne predstavljajo. Italijansko delavsko gibanje je tako enotno in strnjeno, da ga ne bo razbila nobena «alianso». Delavci so namreč takoj razumeli, da gre za politično akcijo, kar je potrdil tudi demokristijan Rapelli, ki je dejal, da so name- rali ustanoviti tako zvezo že preteklega decembra, ko so mislili ustanoviti v raznih podjetjih od bore delavcev, ki naj bi dali pobudo za ustanovitev zveze od spodaj. Toda delavci niso hoteli tedaj o tem nič slišati.

Da bi preslepili delavce, so Saragatovci pred kratkim v svojem glasilu napadli demokristjane in hlinili nekaj spor z njimi, toda tudi ta poteza se je izjalovila. Italijanski delavci nočejo sindikalne- ga razkola. To so pokazale tudi sindikalne volitve v Firencah in Neap- lju, kjer so dobili komunisti ogrom-

OD VSEPOVSOD

V Bolgariji pridno gradijo. V donavski ravnini ob bolgarsko-romunski meji gradi bolgarska delovna služba nasip, visok 5,50 do 6 m in širok okrog 30 m, ki bo preprečil poplavo Donave. V letošnjem letu bodo zgradili novih 75 km nasipa in 55 km prekopov, kar bo dalo nad 500.000 ha nove plodne zemlje.

Hkrati z deli ob Donavi gradi bolgarska delovna služba še druge važne naprave n. pr. umetno jezero in «Petrohana», kakor tudi železniško progo Makočevo-Sopot, dolgo 83 km in desetine km novih cest.

V Sofiji gradijo prvo termično centralo «Nadeždo», ki bo hkrati proizvajala velike količine električne energije. Po široki mreži prevodnikov tople vode bo centrala dajala nad 100 milijonov kalorij na uro za potrebe industrijskih podje-

vezala pa bo prestolnico LR Albanije z njenim najvažnejšim pristaniščem Dračem. Ta železnica je velikega političnega in gospodarskega pomena in pomeni usmeritev albanskega ljudstva k morju. S pomočjo morja bo albansko ljudstvo še bolj okrenilo tesne vezi z narodi nove Jugoslavije. Drač bo zaživel novo življenje, ker se ne bo več razvijal med fevdalno meščanskimi vladajočimi klikami in italijanskim fašizmom, temveč bo cementiral enotnost albanskega naroda in njegovo povezanost z Jugoslavijo. Po svobodnem albanskem morju bodo namesto nekdanjih fašističnih ladij, ki so prinašale revščino in suženjstvo, plule ladje miru in bratstva-albanske in jugoslovanske ladije.

Železnica Drač-Tirana bo velike važnosti za preskrbo albanske pre-

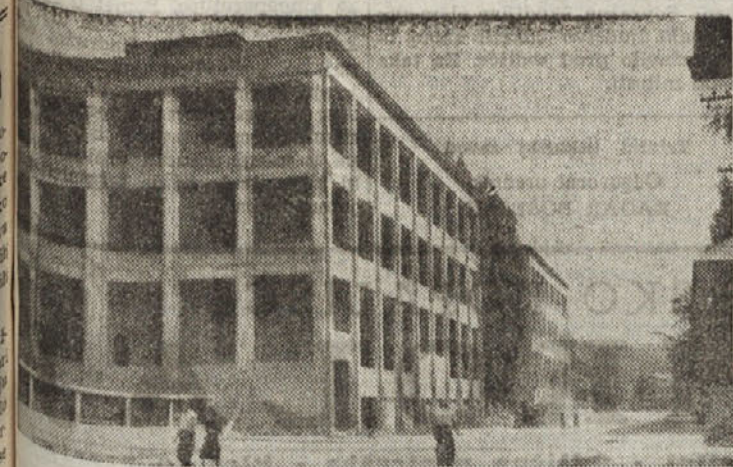
NASE BODOČE SOLSKE VRTNARICE V ISTRI

tij, ustanov stanovanjskih poslopij itd. To električno toplotno centralo so pričeli graditi lani meseca junija, zgrajena pa bo do konca tega leta. Stroj, ki imajo po 5.000 ton, so nabavili v Sovjetski zvezi. Za prvo dobo jo danes potrebuje Sofija.

Dve novi železniški progi v Albaniji. Ljudska oblast v Albaniji je v letošnji plan razen drugih del sprejela tudi dve železniški progi. To sta progi Drač - Tirana in Skadar - Titograd. Proga Drač-Tirana bo dolga 37 km,

za nadaljni dvig industrije v Tirani ter za okrepitev vezi med albansko prestolnico in drugimi kraji Albanije. Proga bo razbremenila tudi velik del avtomobilskega transporta, ki se bo po izgradnji proge lahko uporabljal v drugih, bolj zaostalih krajih Albanije. Proga gradi na tisoče mladih prostovoljcev.

Prav tako gradijo tudi progo Skadar-Titograd, ki bo približno štiri km daljša od proge Drač-Tirana. Ta bo vezala Skadar z junakom Titogradom ter bo razbila umetne meje, ki so hotele ločiti Albanijo in Jugoslavijo ter njune narode. S to progo bo Skadar postal važno železniško križišče. Proga gradijo albanski in jugoslovanski delavci ter tehniki. Železnico bodo otvorili 29. novembra, ki je dan osvoboditve albanskega ljudstva in praznik jugoslovanskih narodov. Tudi ta proga, ki bo vezala albansko ljudstvo z vsem demokratičnim svetom, bo imela velik gospodarski pomen, ker bo zelo povečala promet med Albanijo in Jugoslavijo. Blago med obema državama se bo zamenjavalo hitreje in lažje. Dala bo tudi pogoje za najširše izkoriščanje albanskih gozdov.

ZGRADBA FAKULTETE ZA RUDARSTVO V LJUBLJANI

TRI SLIKE

NADALJEVANJE S 4. STRANI

ade je dal nalog komandantu bataljona, naj pošlje patruljo v gorečo vasio, da najde Jožeta Broškarja. «Ce sta pa kje, jih morajo prinesli v brigado, da jih dostojno pokopljemo!» zaklical za odhajajočimi komitisti Stane-Krt.

Čimotni skedenj je že gorel, ko je patrulja Tomšičevega bataljona vanj ter videla, kako sta v Broškar tiskala zadnji izdaje Tomšičevega glasila. Videla delata, nad vama pa čimotni skedenj. Ali nič ne vidijo? Jože in Broškar sta hitro skočila iz skedenja in odšla iz gorečnega skedenja na položaj Tomšičevega bataljona, kjer sta takoj začela z razpisovanjem.

«Ali smo pa mislili, da sta kje,» je rekel brigadni komisar. «Ali ni bilo, izgubili sta stališče in kulturnika.» Broškar, kaj pa moja? Ali je že natisnjena, ali kdaj jo bo vprašal mitraljezec 3. bataljona? Ko je ravno premikal mitraljez ob križišču gozdne poti. Broškar, tudi tvoja stvar? Ali ni tvoj slika, mu je odgovoril komisar. «Obrat mladega mitraljeza se je v trenutku zjasnil. «Ali ni bilo,» je dejal svojo pomoč. «Pa bodo tudi drugi četali v gozdu obrasle polo-

žu ter delile po četah in bataljoni Tomšičevo glasilo. Mine in granate so padale kar naprej po skalnatem terenu. Dolgi rafali lahkih in težkih mitraljezov so sekali v zgodnjem pomladanskem jutru po zemlji in prihajajočih sovražnikih. «Mi smo se pravočasno izvrsili svoje delo,» je omenil Jože brigadnemu komisarju. «Ravno sedaj postavljajo fašisti pri tistem skedenju minomete.

«Ne bodo ga dolgo, mu je odgovoril komisar. To je bilo v zgodnjem, komaj ozelenem pomladnem dopoldnevu leta 1943.

Po deževni noči se je naredil zelo lep dan. Velik naliv je raztrgal požarne poti. Po matni stranski stezi je že vedno čutila vođa ter se stekala v velike kotanje. Proti jutru je streljanje ponehavalo ter se izgubljalo na nasprotni strani doline. Po zelo ozki in dolgi dolini so se belile male, lepe vasi, ki so bile videti po dežju, kot da bi jih bil obrazil z novo volneno krpo. Na koncu doline so se hitrih nog pomikale zadnje švabske zaščitnice. Naše patrulje so jih od strani nadlegovale s kratkimi rafali. Iz gozda so prihajali prvi naši oddelki ter počasi in oprežno stopali med drevesjem proti vasi, iz katere se je slišalo kričanje žensk in otrok. Obveščevalci so bili prvi v vasi. Tolažili so vasčane, katerim so Svabi pokradli živino. Za prvimi oddelki so prihajale v vas s treh strani čete in bataljoni Tomšičeve in Sercejeve brigade. Ne-

kaj bataljonov je ostalo v vasi, ostali so pa šli naprej v druge vasi, da prežene in uničijo Svabe.

Borci so bili veseli sončnega dne, ker so bili vsi premočeni od nočne nevihte. Vasčani so prvič videli toliko borcev skupaj in zato je bila vsa vas pokonci. Mnogoštevilni otroci so se držali svojih mater, starčki so sloneli na ograjah ter kadili dolge pipe in strme zrli na našo vojsko, dekleta pa so stala v gruči pred malo kmečko gostilno ter veselo ogledovale naše premočene, toda pogumne in postavne borce, ki so po deževni noči in borbi prišli v čedno, borcem doslej neznano ravniško vas. Na gugajočih vozovih, na nosilih in konjih so prišli v vas ranjenci, ki so jim takoj postregle vasko gospojinje in dekleta. Obveščevalci so odšli v doljenje vasi, kuharji so začeli kuhati v velikih kotlih hrano za borce. Intendantji so zbirali hrano, ki so jo nanosili kmetje na vrt pod vasko kolarnico. Radiotelegrafist je sprejemal in oddajal depeše. V večini kmečki vasi so sestavljali radijska poročila za brigade in vaščane, ki so komaj čakali poročil iz domačih in tujih bojišč. Nekateri borci so čistili orožje, nekateri pa so ležali v senci ter čitali knjige, ki jim jih je nanosil vaski knjižničar.

V senci širokega oreha je četni komisar, znan pevec, vabil brigadni pevski zbor za večerni nastop. Mahal je z vzklici, kot da bi hotel nekoga namlatiti. «Natančen je, zelo natančen!» so govorili borci. V mirnem času je vodil neki delavski pevski zbor. Pri večerni predstavi se je hotel postaviti.

«Vasčani morajo videti in vedeti, kakšen je naš pevski zbor,» je govoril v odmoru.

Na koncu vrta je brigadni kulturnik učil tri borce, boimčarko Ančko ter desetarko Jožeta recitacij.

«Tako vam rečem, da ne boste imeli, treme, ko boste nastopili!» jim je govoril kulturnik. «Posebno za tebe velja to, Janez, ker se ti vado zatakne, če vidi mnogo ljudi.»

Kraj vrta ob nizki ograji, pa je sedela mešana godba tamburice, kitar, harmonik, violine, bobna ter igrala partizanske koračnice in razne druge poskočnice. Vasčani so stali ob ograji ter poslušali.

«Zelo lepo ste se v gozdu naučili igrati,» so jih hvalila vaska dekleta. Bataljonski intendant je sedel na klopi pred hišo ter pripovedoval kmetom in gospodinjam o borbah in dolgih utrudljivih marših.

«Oh, toliko ste morali prestatiti!» se je oglašala starejša ženska ter si obrisala solze. Ob gorenjem koncu vasi je mitraljezec Zvonko pripovedoval veliki gruči otrok vesele dopočke, kako je kosil Strabe. Pozno popoldne pa sta dva močna konja nesla knjige ranjenim borcem v veliko bolnico v hribih.

«Ej, to bodo veseli, ko bodo dobili knjige in cigarete,» je dejal brigadni intendant.

Sonce je stalo še za moza visoko nad temnozelenimi gozdovi. Vsi vasčani so drli proti samotnemu velikemu kozolcu kraj vasi, ki je bil ob straneh ves okrašen. Na koncu kozolca je bil postavljen oder, ki je bil čedno pregrnjen. Dva bataljona borcev je posedalo po klopih.

Ob straneh so se drenjali vasčani, nestrpno pričakujoč prve partizanske prireditve v svoji vasi.

Skrumni zastor se je dvignil. Prvi je nastopil brigadni komisar, ki je govoril o naši borbi in zmagi nad Svabi ter o tem, kako je treba delati na osvobojenem ozemlju. Za njim je imel kratek nagovor brigadni komendant o dolžnosti borcev in vasčanov do domovine. Nato je nastopil brigadni pevski zbor, ki je zapel partizanske in narodne pesmi. Borci in vasčani so govornike navdušeno pozdravljali. Sledile so recitacije Kajuhovih in drugih pesmi.

«Janez je imel malo, treme. Ej, to je pa hujske kot bi bili na položaju!» je dejal Janez.

Zatem so nastopili godci, ki so urezali razne partizanske koračnice, nato zopet pevec in recitacije. Ob zaključku je brigadni komisar povedal, pod kakšnimi okoliščinami se vzgajajo borci-peveci in kakšno je kulturno življenje v stalnih borbah in pokrelih. Za zaključek so peveci zapeli še «Nabrusimo kose...», ki so jo peli borci obeh bataljonov, ki so bili pod kozolcem na predstavi. Množična pesem je odmevala močno v toplo poletno noč. Zene in dekleta so si od ginjlosti brisale oči.

«Kaj takega pa še ni bilo v naši vasi,»

«Jutri bomo nastopili z igro,» so govorili peveci.

Tam daleč za temnozelenimi pohorskimi gozdovi pa so zamolklo grmeli topovi. Sredi vasi so še pozno v noč prepevali borci vesele pesmi.

Uspešno delo odborov za gradnjo zadružnih domov v Istri

Mnogo so že pisali o zadružnih domovih in o važni vlogi, ki jo bodo imeli za razvoj gospodarstva in kulture na vasi; malo pa je bilo govora o organizaciji dela. Po buda in vzgledi o gradnji domov v Jugoslaviji, niso mogli ostati pri nas neopaženi, ampak so vzpodbudili naše kmečko delovno ljudstvo, da je sledilo zaletu množice v sednji Jugoslaviji.

Prvi so se odločili za dom oni, ki so najbolj razumeli važnost skupnega dela; in to je bila vas Puče s svojo kmečko obdelovalno zadruzo, ki je že spravila dom pod streho.

Kakor hitro se je raznesla vest, da so Puče že začele gradnjo, so se oglašile takoj tudi druge vasi.

Za koordinacijo gradnje zadružnih domov se je osnoval okrožni iniciativni odbor v Kopru. Ta odbor posluje hkrati za koprski okraj; v Bujah pa so ustanovili okrajni iniciativni odbor, ki pa je tesno povezan z okrožnim iniciativnim odborom, pri katerem ima dva stalna zastopnika.

Iniciativni odbor za gradnjo zadružnih domov je stopil takoj v stik s krajevnimi odbori za gradnjo zadružnih domov, ki so se osnovali

po vaseh in koordiniral takoj vse težnje in delovanje posameznih odborov ter jih spravil v sklad s splošnimi koristmi.

Vsi odbori so se osnovali pod okriljem SIAU, ki brani pridobitve osvobodilne borbe in daje pobudo delovnem ljudstvu.

Danes imamo že devet krajevnih odborov za gradnjo zadružnih domov. V odbori so predstavniki vseh množičnih organizacij, gradbeni strokovnjaki, organizatorji udarniških del, nabiralec finančnih sredstev, nabavitelj in drugi.

Ti odbori zbirajo v glavnem podatke o potrebi gradbenega materiala, izbirajo gradilišča, organizirajo delovno silo, zbirajo finančna sredstva itd. Ponekod so odbori že organizirali lomljenje kamena, pripravljanje gramoza in planiranje.

Osrednja odbora zbirata podatke od krajevnih odborov, pripravljata načrte in se zanimata za nabavo onega gradbenega materiala, ki ga ni dobiti v posameznih vaseh.

Zaman bi pa bilo delovanje odborov, ako bi same ljudske množice ne čutile potrebe za gradnjo zadružnih domov.

Kako velik polet vlada med

ljudstvom, je dokaz dejstvo, da gredo udarniki na delo z zastavami in godbo in, da mladina ponekod že tekmuje med seboj.

Domove bodo sedaj gradili v Marzighah, Smarjah, Dekanih, Čežarjih, Bujah, Jurčanih (Materada), Krašici in Novem selu.

Tudi v drugih vaseh razpravljajo, kateri bodo prvi zgradili najlepši dom. Osrednji odbori morajo koordinirati vse pobude in usmerjati graditev tako, da bodo zadružni domovi res koristili kmečkemu delovnemu ljudstvu za njegov gospodarski in kulturni napredek.

S. C.

Pri gradnji zadružnih domov ne pozabite na kleti

V Istri se pripravljajo, da bodo v najkrajšem času začeli graditi zadružne domove. Vasi pripravljajo gradbeni material, vozijo kamenje, razpravljajo, kje naj bi zidali in kakšen naj bi bil zadružni dom.

Potrebno je, da dobro premislimo, preden začnemo graditi. Ne bomo gradili tjavdan, nenačrtno, tako da bomo morali čez nekaj let že popravljati ali dozidovati. Zadružni dom se ne zida za eno leto niti za dve. To mora biti trajna

zgradba, ki ustreza vsem potrebam vasi, tako da bo tu res pravo središče vsega gospodarskega, političnega in kulturnega življenja.

Marsikdo si misli, da je dovolj, če bo v zgradbi mala trgovina, še manjše skladišče in kot za pisarnico. Popolnoma zgrešeno. Manjše vasi bodo gradile manjše zgradbe, večje vasi pa večje. Toda vsaka zgradba mora ustrezati vsem potrebam. Če se zaenkrat še ne da vse napraviti, je treba vsaj urediti tako, da se bo lahko še dogradilo ob priliki.

Nekaj nasvetov in opazk. Pametno je, da vaščani sami razpravljajo o načrtu, da vnesejo potrebne popravke in da javijo v časopisju, kako so uredili. V naši Istri imamo izvrstna vina. To bi bilo dragoceno izvozno blago, če bi imeli dobre kleti. Pozimi je vino še dobro, potem pa se večkrat pokvari. Za izvoz v inozemstvo pa je vino dobro, če je shranjeno v pravi kleti. Zato mora imeti vsak zadružni dom v večjih vaseh tudi veliko klet. To je treba upoštevati že pri načrtu. V Smarjah bi bilo na primer ne-spametno, če ne bi v zadružnem domu zgradili tudi kleti; tako tudi v Vanganelu.

Prostori za trgovino morajo tudi biti popolnoma v skladu s potrebami. To se ne da potem več popravljati. Na izlozbeno okna ne pozabimo. Skladišče je tudi zelo važna stvar. Ne bomo gradili enakega skladišča po vseh vaseh. Nekatere krompir vseh koruzo, tu hranijo pridelke malo časa, tam več. Nekatere vasi kupujejo malo, druge več, ene so bolj oddaljene od mesta, druge manj. Vse to je treba upoštevati. Skladišče mora biti za blago, ki ga kmetje oddajo drugi, in za blago, ki ga zadruga prodaja.

V zadružnem domu naj bodo vse pisarne za zadruzo, za krajevni odbor in vse organizacije, sejna dvorana in čitalnica. Nikjer pa ne sme manjkati lepa, velika dvorana za prireditve z odrom in pripravljeno kinoaparaturu. Pametno bi bilo, da bi v večjih vaseh bila tudi parkarna in mesnica. Zadružni dom naj bo postavljen na najlepšem kraju, okrog naj bo primeren prostor za prireditve na prostem, boste strani, posebno proti burji, boste pa v jeseni nasadili drevje, da ne bi tako pihalo in da bo poleti prijetna senca.

Zločini esulov in teroristov ne bodo zavirali gospodarskega napredka v Istri

Gospodarski napredek ozemlja, ki je pod jugoslovansko upravo, uveljavljanje vezanih cen, posebno pa še letošnja dobra letina zelo vznemirjajo živce tržaškimi reakcionarnim krogom; vsem tistim, ki trobentajo v svet o obupnem položaju v Istri, vsem onim, ki so zaradi enega ali drugega vzroka zbežali in se bojijo povratka domov. Ni jim prav, da se ljudska oblast vedno bolj utrjuje, ni jim ljubo, da bi Istrani dobro živeli.

Ze tri leta blatijo vse, kar je neprednega, vse socialne reforme, ljudsko fronto, ljudsko oblast, lažejo v svet tako podlo, da sami sebi ne verjamejo več. Toda vse to njihovo gobeždanje ni nič zaleglo; kvečjemu je privleklo kakšnega naiivneža, da se je zatekel v njihovo družbo, zapustil svoj dom in se sedaj kesa kot izgubljeni sin.

Razumeli so, da do sedaj niso uspeli; zato so se začeli posluževati drugih sredstev, ki dokazujejo vso njihovo podlost in zlobo. Zatekli so se k poslednjemu sredstvu, k terorju. Pa tudi to jim ne bo uspelo. Učinek bo prav nasproten. Spoznali jih bodo in oči bodo odprle še oni redki, ki jim doma še verjamejo.

Dve dobri leti so obetali, da se vrnejo s pomočjo anglo-ameriških tankov, grozili so, da bodo obesili vse one, ki so sodelovali z ljudsko oblastjo. Napovedovali so celo dneve povratka. Pa se jim je vse izjalovilo. Ljudska oblast je vedno bolj čvrsta, jugoslovanska vojska pa se ne bo umaknila iz Istre, dokler ne bodo anglo-ameriški tanki in

vojaki zapustili Trsta, dokler ne pride guverner in dokler se ne izvedejo volitve.

Potrebno je, da vsi izvedo, kaj so hoteli napraviti na škodo vsega istrskega prebivalstva.

Ob zadnjem velikem deževju je Rižana zelo narastla, vsi kanali so se napolnili vode, zato so zaprli zapore tam ob križpotju med Skofljami in Brtoki. Teroristična banda, prav gotovo organizirana iz Trsta, je ponoči dvignila zaporo z namenom, da napravi poplava ogromno škodo in uniči bogata polja skoraj zrele pšenice na koprski «bonifiksi». Pa jim ni uspelo, ker so budni delavci in vodstvo «bonifike» pravočasno opazili nevarnost, zaprli vodo in jo izčrpali, kar je je bilo že vdrla na polje.

Škoda ni velika, lahko pa bi bila ogromna. To so želeli zločinski esuli in patrioti, da bi vsi v Istri crknili od glada, tudi italijansko prebivalstvo, ki so ga oni izdali za judežev groš, da bi z gladom uklonili istrsko delovno ljudstvo, ki čvrsto stopa k napredku.

Morda se bodo še posluževali takih sredstev, toda vsi Istrani, Slovenci in Italijani bodo še bolj budni, posebno sedaj ob žetvi in jeseni. Sovražne, škodljive elemente bo znalo ljudstvo odkriti samo in jih postavilo pred sodišče. Za take ne bo milosti.

Tržaški tiskarski zavod

Odgovorni urednik
ZAGAR BOSTJAN

IZPOD STOPNIŠČ v lepe delavnice

Obisk v piranskih čevljarskih zadrugah

Poleg nabavno-prodajnih zadrug so se razvile v tržaški Istri tudi kmečke in obrtniške zadruge. Med take produktivne zadruge spada tudi čevljarska zadruza v Piranu, ki je bila ustanovljena maja 1946.

Čevljarji, ki so prej delali v temnih, zatohlih in ozkih prostorih, so z velikim veseljem pristopili v zadruzo, čeprav so bili skoraj vsi sami lastniki in neodvisni delavci. Tik ob morju, v lepih in zračnih prostorih, kjer je bil svojčas katastrski urad, ima čevljarska zadruza sedaj svoje delavnice. Ob nastanku je imela 20 članov, sedaj pa se je razširila in ima podružnici v Sičolah in v Strunjanu, kjer je zaposlenih še drugih 6 čevljarjev. V kratkem pa bodo odprli novo podružnico tudi v Portorožu.

V delavnici v Piranu, imajo vse potreščine in dva stroja. Od začetka do danes so napravili več kot 3000 novih parov čevljev, popravili pa so jih skoraj 120.000 parov.

Delavci zaslužijo od 700 do 1000 jugolir na dan, vajenci pa takoj ko pridejo po 400 lir na teden; ko se pa nekoliko privadijo delu, dobivajo po 600 lir. V kratkem času postanejo delavci in zaslužijo kot ostali; na njihovo mesto pa spremljajo nove vajence.

Zadruzo vodi Ivan Tuljak, čevljar, ki je prej delal v Trstu. Tu se počuti bolje kakor v malem prostorčku pod stopnicami, čeprav je bil v Trstu. Zadovoljni so tudi vsi delavci, ki imajo vedno polne roke dela. Složno delajo in se dobro razumejo Italijani in Slovenci, vsi doma iz Pirana ali iz najbližje okolice mesta. Med delav-

ci sta tudi dve ženski, Delore Aurelia in Crisman Bruna, obedve iz Pirana. Ena šiva na stroj, druga pa pomaga pri raznem delu, ko ni zaposlena pri blagajni ali prodaji blaga.

Ko je predsednik odsoten zaradi oprave, ga nadomestujeta dve marljivi delavki, posebno Cri-

CRISMAN BRUNA PRI DELU

smian Bruna, ki je članica zadruge od samega začetka.

Omeniti moramo še, da so vsi zelo zadovoljni s čevljarsko zadruzo, ker o njej dobro delajo in bolj poceni kot drugod.

V SONČNI DELAVNICI JE DELO PRIJETNO

OBMORSKO KOPALIŠČE Sv. NIKOLAJ

Restavracija - Bar - Buffet - Odlična postrežba - Ples na prostem

OB NEDELJAH IN PRAZNIKIH:

ODHODI S POMOLA RIBARNICE

V TRSTU — legalna ura

Parnik «Vettor Pisani»	ob	7.30
Motorna jadrn. «Levante»	»	8.15
Parnik «Itala»	»	9.—
Parnik «Vettor Pisani»	»	10.15
Motorna jadrn. «Levante»	»	11.—
Parnik «Itala»	»	11.30
Motorna jadrn. «Levante»	»	13.30
Parnik «Vettor Pisani»	»	14.15
Parnik «Itala»	»	14.45
Parnik «Itala»	»	19.10

ODHODI IZ SV. NIKOLAJA

legal. ura sončna

Motorna jadrn. «Levante»	ob	9.15	8.15
Parnik «Itala»	»	9.50	8.50
Motorna jadrn. «Levante»	»	12.00	11.00
Parnik «Vettor Pisani»	»	12.45	11.45
Parnik «Itala»	»	13.15	12.15
Motorna jadrn. «Levante»	»	17.30	16.30
Parnik «Itala»	»	18.15	17.15
Parnik «Vettor Pisani»	»	19.00	18.00
Motorna jadrn. «Levante»	»	19.30	18.30
Parnik «Itala»	»	20.00	19.00
Parnik «Vettor Pisani»	»	21.00	20.00
Motorna jadrn. «Levante»	»	21.30	20.30

Cene kombiniranih voznih listkov (vožnja tja, kopališče in vožnja nazaj) ob nedeljah in praznikih: za odrasle 180.— lir, za otroke od 3 do 10 let 120.— lir.

URNIK OB DELAVNIH:

ODHODI S POMOLA RIBARNICE

V TRSTU — legalna ura

Motorna jadrn. «Levante»	ob	8.30
Motorna jadrn. «Levante»	»	10.30
Motorna jadrn. «Levante»	»	13.30
Motorna jadrn. «Levante»	»	15.30

ODHODI IZ SV. NIKOLAJA

legal. ura sončna

Motorna jadrn. «Levante»	ob	9.30	8.30
Motorna jadrn. «Levante»	»	11.15	10.15
Motorna jadrn. «Levante»	»	14.30	13.30
Motorna jadrn. «Levante»	»	17.00	16.00
Motorna jadrn. «Levante»	»	20.15	19.15

Cene kombiniranih voznih listkov (vožnja tja, kopališče in vožnja nazaj) ob delavnikih za odrasle 160.— lir, za otroke od 3 do 10 let 100.— lir.

ODHODI MOTORNH JADRNIC IZ KOPRA

OB NEDELJAH IN PRAZNIKIH:

IZ KOPRA

8.00	sočna ura	8.45
10.00		10.45
13.00		13.45
15.00		17.00
17.45		18.15
19.00		19.15
20.15		21.00

IZ SV. NIKOLAJA

IZ KOPRA

8.00	sočna ura	8.45
10.00		11.00
15.15		15.15
17.00		17.00
18.15		18.15
19.30		19.30
21.00		21.00

Cena kombiniranih voznih listkov (vožnja tja, kopališče in vožnja nazaj) za odrasle 110.— lir, za otroke od 3 do 10 let 60.— lir.

Cena kombiniranih voznih listkov (vožnja tja, kopališče in vožnja nazaj) za odrasle 100.— lir, za otroke od 3 do 10 let 50.— lir.

V primeru potrebe bo pojačan promet s parniki in bo to objavljeno v časopisju